

Bookcrossing - koncepční projekt

Aleksandra Sikora

Bakalářská práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací
Ústav prostorového a produktového designu
akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Aleksandra SIKORA**
Osobní číslo: **K10111**
Studijní program: **B8206 Výtvarná umění**
Studijní obor: **Multimedia a design - Prostorová tvorba**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Bookcrossing - koncepční projekt**

Zásady pro vypracování:

Teoretická část práce:

- rešerše a analýza dané problematiky
- východiska vedoucí k návrhu praktické části práce
- průvodní zpráva popisující řešení praktické části práce

Forma odevzdání:

min.20 normostran textu (magistři 30) + obrazová příloha

2x A4 pevná vazba dle standardu UTB

Praktická část práce:

- kresebné koncepční návrhy
- propracování vybraného návrhu
- koncepce barevnosti, materiálového řešení a osvětlení
- technická a konstrukční dokumentace
- reprezentativní model

Forma odevzdání:

2x A3 paré, plakáty 700/1000mm

Na samostatném nosiči CD-ROM odevzdejte v minimálním počtu 10 kusů obrazovou dokumentaci praktické části závěrečné práce pro využití v publikacích FMK.

Formát pro bitmapové podklady: JPEG, barevný prostor RGB, rozlišení 300 dpi,

250 mm delší strana. Formáty pro vektory: AI, EPS, PDF. Loga a texty v křivkách.
V samostatném textovém souboru uveďte jméno a příjmení, login do Portálu UTB,
obor (ateliér), typ práce, přesný název práce v češtině i v angličtině, rok
obhajoby, osobní mail, osobní web, telefon. Přiložte svou osobní fotografii
v tiskovém rozlišení.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/umělecké dílo**

Seznam odborné literatury:

- 1) NEUFERT, Ernst. Podrecznik projektowania architektoniczno-budowlanego. Wyd. 2 rozsz. i gruntownie zm. (dodr. 2000). Warszawa: Arkady, 2000. ISBN 978-832-1337-685.
- 2) KRENZ, Jacek. Architektura znaczen. Gdansk: Wydawnictwo Politechniki Gdanskiej, 1997. ISBN 83-865-3755-8.
- 3) RASMUSSEN, Steen Eiler. Odczuwanie architektury. Warszawa: Murator, 1999. ISBN 978-839-0469-294.
- 4) ARNHEIM, Rudolf. Sztuka i percepcja wzrokowa: psychologia twórczego oka. Gdansk: Wydaw. szowo/obraz terytoria, 2004. ISBN 83-745-3605-5.
- 5) NORBERG-SCHULZ, Christian. Bycie, przestrzen i architektura. Warszawa: Wydawnictwo Murator, 2000. ISBN 83-912-8413-1.
- 6) BRONOWSKI, Jacob. Potega wyobrazni. Warszawa: Panst. Instytut Wydawniczy, 1988. ISBN 83-060-1308-5.
- 7) CAPRA, Fritjof. Punkt zwrotny: nauka spozeczenstwo nowa kultura. Wyd. 1. Warszawa: Panstwowy Instytut Wydawniczy, 1987, 571 s. Biblioteka myśli współczesnej. ISBN 83-060-1548-7.
- 8) BATTISTINI, Matilde. Symbole i alegorie. Dodr. Warszawa: "Arkady", 2006. ISBN 978-832-1343-822.

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. arch. Michael Klang, CSc.

Ústav prostorového a produktového designu

Datum zadání bakalářské práce:

1. prosince 2012

Termín odevzdání bakalářské práce:

17. května 2013

Ve Zlíně dne 12. prosince 2012

doc. MgA. Jana Janíková, ArtD.

děkanka

doc. MgA. Petr Stanický, MFA

ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské/diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská/diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou/diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou/diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské/diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Ve Zlíně 4.4.2013

ALEXANDRA SIKORA, *Sikora*
.....
Jméno, příjmení, podpis

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídnou k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zabývá koncepcí čítárny a půjčovny knih založené na principech BookCrossingu, tedy volné výměně knih. Projekt se snaží co nejvíce vyjít vstříc čtenáři - poskytnout příjemné a pohodlné místo pro čtení, útěk od každodennosti a shonu města. Teoretická část je věnována fenoménu čtení nahlíženého z pohledu dějin, psychologie i sociologie, moderním technologiím a budoucnosti tištěné knihy, dále analýze prostorů vhodných pro čtení od ergonomie k řešerši zajímavých soudobých konceptů knihoven a čítáren. Tato část je východiskem k pochopení problematiky a k vlastnímu návrhu, který popisuje praktická část. Ta se zabývá koncepčním projektem čítárny od počátečních nápadů a inspirací až k výslednému návrhu, který dokumentuje projektová část s výkresy a vizualizacemi.

Klíčová slova: BookCrossing, čítárna, čtení, kniha, knihovna, městské prostory, pavilon

ABSTRACT

This Bachelor thesis deals with the concept of a reading room and books rental based on the principles of BookCrossing – a free exchange of books. The tries to meet the needs of readers – to provide a pleasant and comfortable place to read, escape from the everyday hustle of the city. The theoretical part concerns itself with the phenomenon of reading from the perspective of history, psychology and sociology, modern technology and the future of printed books, analysis of space suitable for reading from ergonomics to the research of interesting contemporary concepts of libraries and reading rooms. This section is the basis for understanding the issues and for the final design described in the practical part. This part deals with the conceptual project of a reading room from the initial ideas and inspiration to the final design, which is described in the project part with drawings and visualizations.

Keywords: bookcrossing, book, library, pavilion, reading, reading room, urban spaces

Velké poděkování patří vedoucímu bakalářské práce Ing. arch. Michaelu Klangovi, Csc. za cenné rady a podporu během celého ateliérového studia, především pak za pomoc v určování správného směru vývoje této práce až k finálnímu návrhu. Děkuji prof. Andrzejowi Głowackému za otevření dveří do světa fantazie a přesvědčení, že není třeba se bát ani těch nejbáznivějších nápadů, neboť všechno je možné. Můj dík patří také Ing. Tomaszovi Lasotovi za technické rady a přizpůsobení mých nápadů realitě. Nejvíce ze všeho však děkuji mým nejbližším, rodině a přátelům, za to, že tady jsou.

*„Život přeci není nic jiného, než řetěz hloupých nápadů.
A jak je někdy krásné je uskutečnit...“*

Bohumil Hrabal

OBSAH

ÚVOD.....	11
I TEORETICKÁ ČÁST.....	12
1 ČTENÍ.....	13
1.1 VÝZNAM KNIH A ČTENÍ.....	13
1.2 KRÁTKÝ POHLED DO DĚJIN KNIH A ČTENÍ.....	15
1.3 ČTENÍ Z PSYCHOLOGICKÉHO A SOCIOLOGICKÉHO HLEDISKA.....	16
1.4 PROSTOR PRO ČTENÍ.....	18
1.5 MODERNÍ TECHNOLOGIE VS. ČTENÍ A BUDOUCNOST KNIHY.....	20
1.6 POHLED NA DNEŠNÍHO ČESKÉHO ČTENÁŘE – VÝZKUMY A ANKETY.....	22
1.7 BOOKCROSSING A DALŠÍ POJEKTY PROPAGUJÍCÍ ČTENÍ.....	24
1.8 ERGONOMIE ČTENÍ.....	25
1.9 ČÍTÁRNY A A KNIHOVNY – ANALÝZA PŘÍBUZNÝCH KONCEPTŮ.....	27
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	30
2 VÝCHODISKA VEDOUcí K NÁVRHU.....	31
2.1 ČTENÍ KNIH MÁ BUDOUCNOST.....	31
2.2 CÍLE PROJEKTU.....	31
2.3 INSPIRACE.....	32
2.3.1 Zdroje inspirace.....	32
2.3.2 Hledání tvaru.....	32
2.4 HLEDÁNÍ VHODNÉHO PROSTŘEDÍ KE ČTENÍ.....	34
2.5 EXPOZICE KNIH.....	38
3 KONCEPČNÍ NÁVRH OBJEKTU.....	40
3.1 KONCEPCE.....	40
3.2 ARCHITEKTONICKÉ A DISPOZIČNÍ ŘEŠENÍ.....	40
3.2.1 Forma objektu.....	40
3.2.2 Dispozice.....	41
3.3 KONSTRUKČNÍ A MATERIÁLOVÉ ŘEŠENÍ.....	43
3.3.1 Vnitřní konstrukce	43
3.3.2 Zastřešení.....	45
3.3.3 Vnější struktura.....	47
3.4 PRVKY INTERIÉRU.....	49
3.4.1 Prostor pro knihy.....	49
3.4.2 Schodiště a ochoz.....	51
3.4.3 Místa ke čtení v patře.....	53
3.4.4 Kavárenský koutek.....	55
3.4.5 Čítárny.....	57

3.4.6	Toalety a technická místnost.....	60
3.4.7	Uzavření a zazimování objektu.....	62
3.5	VIZUALIZACE OBJEKTU.....	63
ZÁVĚR.....		65
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....		66
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....		68
SEZNAM OBRÁZKŮ.....		69
SEZNAM TABULEK.....		71
SEZNAM PŘÍLOH.....		72

ÚVOD

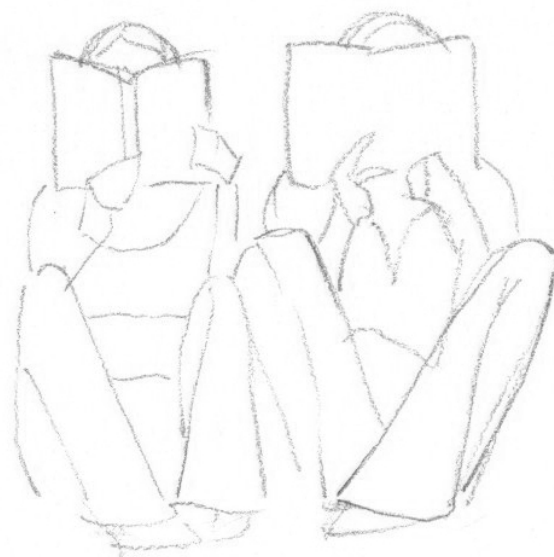
Čtení.. Na první pohled zcela banální a běžná činnost, kterou vykonáváme každý den, téměř neustále. Pročítáme noviny, nápisy na reklamních tabulích, aktuality na internetu, informace na obalech výrobků, odevšad jsme zahlcováni textem, který jsme nuceni číst, pokud se v dnešním světě chceme orientovat. Tak obyčejná a elementární schopnost. „My všichni čteme sami sebe a svět kolem nás, abychom nahlédli, kdo jsme a kde se nacházíme. Čteme, abychom rozuměli nebo abychom začali rozumět. Nemůžeme jinak, musíme číst. Čtení, skoro jako dýchání, je naší základní funkcí.“[1]

Avšak při bližším pohledu – není v této schopnosti něco krásného, téměř magického? List potištěný drobnými černými znaky a oči těkající po řádcích. A tenhle obyčejný-neobyčejný papír s drobounkými písmenky nám najednou dává smysl, vypráví příběh, otevírá svět, v představách nám naráz vyvstanou obrazy, mysl se přenesse do odlehlého místa, odtrhne se od reality a někdy se do textu natolik ponoříme, že zcela zapomeneme na svět kolem sebe.

Ale čím jsou vlastně knihy? Knihy, které v našich policích a regálech knihoven na celém světě obsahují vědomosti a sny nahromaděné lidstvem od chvíle, kdy bylo schopno je zapsat? Jaká zrcadla nám nastavují? A jaká je budoucnost tištěné knihy? Má šanci přetrvat a vybojovat si své místo v době médií, internetu, e-booků a všemožných technologií? Není už přežitkem a téměř zastaralým artefaktem? A co dnešní čtenáři? Je náš vztah ke knize a literatuře ještě živý, má schopnost stále nás oslovovat? Nebo se spokojíme se stále povrchnějším a plytčejším pročítáním informací?

Na všechny tyto otázky se pokusím najít odpověď v této práci a dokázat, že kniha je něčím výjimečným a čtení tištěných knih má v sobě nesporné kouzlo, které si vždy najde své příznivce a stojí za to jej propagovat. Tuto propagaci čtení jsem se pokusila pojmout způsobem, který je mi nejbližší – prostřednictvím prostoru, jenž se stane jakousi oázou čtenářů a domovem pro knihy. Prostorem, který bude ve všech ohledech co nejpřívětivější a vytvoří ideální podmínky pro větší i menší knihomoly a knižní nadšence, zároveň bude natolik neobvyklý a přitažlivý, že i zarputilí odpůrci knih si v tomto prostoru přijdou na své, a možná dostanou chuť zašít se mezi řádky a ponořit se do četby.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ČTENÍ

1.1 Význam knih a čtení

„Čtení je způsob získávání informací z něčeho, co bylo napsáno. Čtení zahrnuje poznávání symbolů (písmen), které tvoří jazyk. Čtení a poslech jsou u lidí dva nejčastější způsoby získávání informací. Číst lze pro sebe nebo předčítat nahlas pro publikum.“ [2] Tolik se o čtení dozvíme, pokud rozklikneme první odkaz, který nám nabídne Google z populární Wikipedie. To není mnoho na takto rozsáhlé téma, jakým bezesporu fenomén čtení je. V této části práce se zaměřím na význam a nesporný přínos čtení, zároveň se pokusím blíže prozkoumat velice specifickou formu vztahu mezi čtenářem a knihou.

Čím je tedy kniha a čtení? Největší a nejdůležitější pravdy lze obsáhnout v kratičké větě, v několika slovech. Proto na začátku uvedu několik citátů, které mluví za vše.

Knihy jsou pro lidi tím, čím jsou pro ptáky křídla. John Ruskin

Knihy jsou nádobami ducha. Thomas Mann

Knihy musí být onou sekerou na zmrzlé moře uvnitř nás. Tomu věřím. Franz Kafka

Knihy není než klíč, jenž otevírá zámek našich vlastních snů. Vladimír Thiele

Nečteme knihy, čteme se v knihách. Romain Rolland

Krásných a moudrých citátů týkajících se tématu čtení je nepřeberné množství, což jenom dokládá, jak nesmírně podnětným a inspirativním předmětem kniha je. Další rozbor tohoto tématu se pak zdá být téměř zbytečným. Přesto se pokusím na toto téma nahlédnout blíže a více analyticky, abych se dobrala podstaty a doložila, že tištěná kniha je vynálezem naprosto dokonalým, nemajícím sobě rovného, a to i v současné době zahlcení technologickými novinkami. A možná právě v době multimediální masírký ještě získává na hodnotě, jelikož představuje spojitost s minulostí, vyžaduje chvíli ticha a soustředění v dnešní uspěchané době. Protože četba je vždy tak trochu obřadem, který nedokáže nahradit sebedokonalější technikou. Vzít si knížku, prolistovat stránky, nasát specifickou vůni papíru, pokochat se jí a pomalu se nořit do obsahu – to je čistá radost.

Knihy je převratným vynálezem, který byl od svého vzniku postupně vylepšován, až dospěl k dokonalosti. Zkušenosti bibliofilové a sběratelé starých a vzácných knih Jean-Claude Carrière a Umberto Eco ve svých debatách přirovnávají knihu k vynálezu kola. Předkládají úvahu, že kniha ztělesňuje jakousi nepřekonatelnou dokonalost v prostoru lidské

představivosti, kterou nezastaví obávaná technologická revoluce. „Kniha je jako lžíce, kladivo, kolo nebo nůžky. Jakmile jste je jednou vynalezli, už to lépe udělat nemůžete. ... Kniha se osvědčila a nevíme, zda je možné pro účely četby vymyslet něco lepšího. Možná se změní její složky a stránky už nebudou z papíru. Kniha ale zůstane tím, čím je.“[3] Potřebnost a platnost knihy je potvrzována dnes a denně. Současně připomíná i něco jiného: odvěké úsilí lidí poznat pravdu. Pravdu o sobě a o světě, jehož jsou součástí.

O výhodách a přínosech četby není třeba se zdlouhavě rozepisovat, jelikož jsou všeobecně známé a jsou zažité v povědomí všech. Dokonce lidé, kteří nečtou a knihy odmítají, vědí, že čtení je jednoznačně přínosné a obohacující. Prostým důvodem tohoto odmítavého postoje je pak pouze jejich pohodlí, dostupnost informací a zábavy z jiných zdrojů, které nevyžadují „námahu“ čtení, nebo taky nechut' ke čtení zakořeněná ze školních let, kdy byli nuceni číst.

Jaké jsou tedy přínosy literatury a jaké hodnoty čtenáři přinášejí? Literaturu lze pojímat dvojím způsobem podle jejího poslání. Utvářecí neboli formativní pojetí literatury (a kultury obecně) směřuje k předání společenských norem, k osobnímu rozvoji, k poznávání. Toto formativní poslání je nesporné. Literatura vzdělává, skýtá informace, obohacuje slovní zásobu atd. Pojetí stvrzující neboli afirmativní uspokojuje psychické či sociální potřeby jako uspokojení stvrzení sebe sama, únik od všednosti, ztotožnění s hrdinou, promítání vlastních přání, snů a tužeb do díla a nalézání jejich splnění v něm, hledání nosných hodnotových vzorců, vzorců sociálního chování a mezilidské komunikace. Formativní a afirmativní bývá někdy stavěno ostře proti sobě, což znamená, že „náročnějším“ kulturním podnětům často není přiznáváno prožitkové působení. Přetrvává dojem, že co patří ke vzdělání, z toho žádná zábavnost nekouká. Kořeny těchto názorů můžeme hledat v chápání školní kulturní výchovy, kdy tato výchova probíhá především jako seznamování žáků se jmény a díly autorů, s kulturními epochami a směry, nikoli však jako objasňování toho nejdůležitějšího, totiž co kulturní podněty mohou nabídnout a jaké rozpětí má jejich smysl. A přeci, jen těžko bychom našli autora, který by psal svůj román, sbírku povídek, divadelní hru jenom proto, aby čtenáři předal vzdělání, poznání, informace, a nikoliv také potěšení, radost, prožitek a podnět pro vlastní představivost. Rozdělení na pojetí formativní a afirmativní se tedy nevylučuje, ale v ideálním případě navzájem doplňuje a jedno obohacuje druhé. Tyto dvojí podněty jednoduše shrnul Heinrich Heine: „*Jedni čtou, aby si zapamatovali, druzí proto, aby zapomněli*“.

Literatura je tedy nositelem kulturních a vzdělávacích hodnot, které jsou vysoce ceněny. Stejně tak je nositelem hodnot oddechových, často považovaných za „zaplácnutí“ času a pobavení. Ale pokud chceme k těmto hodnotám přistupovat bez předsudků, musíme přiznat, že takovéto poslání literatura vždy měla, má a mít bude. A taky většina z nás se přednostně zaměří na tyto relaxační podněty, jako ztotožnění s ideálním hrdinou, únik od každodenní všednosti, uspokojení v životě neuskutečněných snů atd., protože tato uspokojení běžně potřebujeme jako svého druhu ochranu před psychickým a sociálním přetížením, stresy, frustracemi. Oddechové přijímání literatury je tedy jednak způsobem úniku, jednak ztotožněním, při němž působení textu může překročit rámec čtenářova vlastního přístupu. Nevědomky tak dílo může dosáhnout víc, než od něj bylo očekáváno. Navíc skutečnost, že někdo hledá rozptýlení u knihy v době nekonečných a divácky atraktivních televizních seriálů a pořadů, znamená, že kniha má schopnost stále čtenáře něčím oslovovat. [4]

V neposlední řadě je literatura specifická svým přímým a ryze osobním stykem se čtenářem, spojení knih s jejich čtenáři se nepodobá žádnému jinému spojení mezi předměty a jejich uživateli. Čtení umožňuje rozhovor napříč časem a prostorem. „*Čtení obohacuje přítomnost a oživuje minulost.*“ (Richard de Fournival). S každým čtenářem může kniha získat trochu jiný význam, jelikož čtení není pouhým pasivním přijímáním napsaného, ale je svébytným a soukromým dialogem mezi čtenářem a autorem, kdy čtenář je konfrontován s názory tvůrce a zároveň do četby vnáší vlastní zkušenosti. Význam textu se rozšiřuje čtenářovými schopnostmi a touhami. Literatura nastavuje zrcadlo životu, jaký je, osvobozuje od předsudků a životních stereotypů, dává podnět pro vlastní vidění světa, vlastní bytí v tomto světě, vyrovnání se s ním, hledání jakési životní cesty.

1.2 Krátký pohled do dějin knih a čtení

Pět tisíc let. Tak dlouho zná lidstvo knihu a tak dlouho tento předmět spoluutváří život na naší planetě. Je to dlouhé časové údobí a stále nedokončená historie.

Počátky můžeme vysledovat v Tell Brak na území dnešní Sýrie, tehdy Mezopotámie, kde byly nalezeny dvě malé hliněné tabulky se zářezy pocházející z doby 4000 let př. n. l. Zářezy představují číslo 10 a patří k nejstarším příkladům psaní, jaké známe. Těmito dvěma skromnými tabulkami začínají celé dějiny čtení. Od této hliněné mezopotámské tabulky přes papyrové svitky, které byly dosti neskladné a disponovaly pouze omezenou plochou, jež odhalovala vždy jen část textu, se vývoj knihy posunul ke kodexu, tedy vrstvě

svázaných pergamenových stránek. Oproti svitku umožňoval kodex čtenáři nalistovat téměř okamžitě jiné stránky, a tak si uchovat pocit celku. Odsud byl jen krůček ke knize, jak ji známe dnes. Ohromným způsobem k rozvoji knihy přispěl vynález papíru a knihtisku. Kniha dovoluje čtenáři pocítit hmotnou tíhu vědomostí, nádheru rozsáhlých ilustrací a potěšení z toho, že si může knihu vzít s sebou kamkoli, do vlaku, na procházku nebo do postele. [5]

Pod pojmem čtení si většina z nás jako první vybaví čtenáře, který mlčky prochází očima řádky. Ve všeobecném povědomí panuje představa, že jde o aktivitu vyžadující ticho a soustředění. Čtení knih je soukromá a osamělá záležitost. (Ralp Waldo Emerson). Přesto tenhle způsob tichého čtení se na Západě stal běžným teprve od 10. století. Předtím se četlo nahlas. Od času prvních sumérských tabulek byla psaná slova zamýšlena tak, aby se četla nahlas, čtení bylo vlastně formou myšlení a mluvení. Rozvoj tichého čtení podpořily teprve rané prostředky interpunkce. Ve středověkém světě bylo běžnou zvyklostí scházení se k hlasitému předčítání a až do vynálezu knihtisku nebyla gramotnost obecně rozšířená. Knihy zůstávaly majetkem a privilegiem malé hrstky čtenářů – především těch z nejvyšších vrstev a duchovenstva.

Předčítalo se pro zábavu a potěšení, ale taky pro poučení. Různá veřejná čtení, ať už formální nebo neformální, byla běžná poměrně dlouhou dobu. Teprve v poslední době lidé tráví stále méně času společně, nemluvě o společném čtení či předčítání, a dávají přednost počítači. Komunikace se posouvá stále více do virtuální sféry. Jsme stále blíže a přitom se stále více vzdalujeme a odcizujeme. Paradox dnešní doby. O důvod víc, proč vytvořit místo pro setkávání knižních nadšenců, konkrétní místo v prostoru, nejen virtuálním.

1.3 Čtení z psychologického a sociologického hlediska

Vztah čtenáře a knihy je specifickou formou sociální komunikace, ve které na straně jedné stojí kniha jako kulturní produkt a na straně druhé čtenář jako konzument tohoto produktu. Je to vztah, kdy dochází k předávání a přebírání informací, a tímto k určitým účinkům v mentalitě člověka. Četba je tedy sociálním vztahem a z hlediska psychologie je specifickým případem společenské komunikace. Komplexně se tímto vztahem zabývá psychologie čtenáře. Psychologie čtenáře je poměrně rozsáhlé odvětví a zabývá se vznikem čtenářské potřeby, působením četby na psychiku čtenáře, vztahem člověka ke knize, motivací a zvyky v procesu čtenářského výběru a četby knih.

Odkud se v nás bere potřeba číst? Proč jsou pro někoho knihy k životu nezbytně nutné a někdo je považuje za zbytečnou ztrátu času? Psychologie tuto potřebu (nebo nepotřebu) vysvětluje pomocí žebříčku hodnot. V průběhu života se kniha stává určitou hodnotou, která je chtěná, preferovaná před jinými hodnotami a na její získání jsou vynakládány finanční prostředky, čas apod. Nakolik je tato hodnota „chtěná“ se můžeme přesvědčit z různých výzkumů. Lidé v průměru vynakládají mnohem více finančních prostředků na alkohol než za knihy..

Potřeba četby má specifický charakter jako kterákoli jiná kulturní činnost – člověk musí dostat impuls, který přichází většinou zvenčí. Četba je často způsobem hledání odpovědi na životní problémy a tato potřeba odpovědi má často iracionální ráz. Čtenář intuitivně, tedy aniž by si uvědomil všechny souvislosti, tíhne k určitému druhu literatury. Potřebuje a chce literaturu, která souvisí s jeho životní problematikou, v knize hledá příbuznost ke svým vlastním životním postojům a jejich potvrzení.

Jakmile byla vytvořena potřeba číst, začaly se vytvářet i čtenářské zvyky, a tím vzniklo další pole působení a zkoumání psychologie čtenáře. Zvyk je druhá přirozenost, je výrazem osobnosti a její individuality. Čtenářský zvyk je způsob, s jakým čtenář zachází s knihou, jak ji získává, jak ji čte apod. Škála čtenářských zvyků je velmi pestrá, patří k ní například zvyk číst si před spaním, v tramvaji, vleže, zvyk mít při četbě puštěnou hudbu, zvyk dělat si poznámky, odkládat knihu a přemýšlet o přečteném nebo zvyk nevracet vypůjčené knihy.

Dalším tématem pro psychologii čtenáře je motivace výběru, tedy na základě čeho si čtenář vybírá knihy. Zkušený čtenář si knihy vybírá nejen na základě tematické podobnosti, ale i na základě určitých zobecnění, jako například jméno autora nebo název edice. Pokud čtenář autory nezná, vybírá si knihy na základě často zcela nepodstatných a náhodných znaků, například na základě náhodně otevřené knihy a místa, které mu padlo do očí. Motivací četby může být touha po poznání, získávání vědomostí, ale taky touha po rozptýlení, snaha přijít na jiné myšlenky, bavit se a hledat uspokojení touhy po dobrodružství.

Co se děje s čtenářem v průběhu četby? Kde se zatoulá jeho mysl? Je to zvláštní stav, který popisuje a rozebírá Milan Nakonečný ve své knize Psychologie čtenáře:

„Kniha je v procesu četby podnětem uvolňujícím projekci. Tato projekce je uvolněna tím spíše, že čtenář čte zaujatě právě takovou knihu, která ho vnitřně rozeznívá, tedy takovou literaturu, která je mu psychologicky příbuzná. V procesu četby dochází neustále ke střídání introjekce a projekce, tj. vstřebávání obsahu a naopak promítání vlastních obsahů

mysli do obsahu čteného. Tato neustálá introjekce a projekce vytváří komplexnější fenomén čtenářské kontemplace, tj. onen stav, kdy se čtenář odpoutává od tohoto reálného světa a přenáší se zcela do světa četbou evokované imaginace. Čtenář je vlastně člověk fyzicky přítomný v reálném a psychicky v imaginárním světě knihy.“[6]

Četba vede k vytváření představ a myšlenkových obsahů, k vybavování emocí, dynamického proudu myšlení a citů. Postupně se čtenář odpoutává od skutečnosti a ponořuje se do světa imaginace. Tato kontemplace je tím hlubší, čím intenzivnější je čtenářský zájem, a tím méně pro něj přestává existovat vnější svět, čtenář méně reaguje na vedlejší podněty, nedá se ničím vyrušit. Dokonce může dojít k fyziologickým změnám některých vegetativních funkcí jako tep nebo dech. Dalo by se říci, že čtenář se stává „divákem knižního života“. Na základě hlubokého dojmu může být čtenář natolik vtážen do děje, že se raduje a trpí s hrdinou, má pocity jako hrdina sám. Čtenář zapomíná na sebe sama, nevnímá pocity chladu nebo hladu, je zcela pohlcen textem. Vcítuje se do osudů hrdiny, prožívá jeho emoce a současně promítá do situací obsah své vlastní mysli. Jde tedy o neustálý dialog mezi čtenářem a jeho hrdiny.

Četba tedy, přesto že pro neznalého pozorovatele může působit jako aktivita zcela pasivní, je procesem velice dynamickým a ve všech směrech přínosným. Ke kladům četby je třeba zařadit vliv na rozvoj poznávacích schopností, představivosti, tvůrčí obrazotvornosti, prohlubování myšlenkových procesů, vliv na vnímavost a pozorovací schopnost, na paměť a její průběh, na citový život člověka a upevňování vlastností vůle. Četbou jsou utvářeny a zpevňovány charakterové vlastnosti a morální rysy čtenáře, vznikají potřeby a rozšiřují se zájmy. Četba hodnotné literatury působí na jednání lidí, na životní cíle, nutí k přemýšlení a dovede nadchnout. Zároveň skýtá zapomnění, představuje prostor pro snění a únik ze skutečnosti. [7]

1.4 Prostor pro čtení

Pohled na čtení se může různit. Přesto je ve všobecném povědomí zakořeněná představa, že jde o velmi soukromou aktivitu, jednu z nejsoukromějších, kterou si lze dopřát. Když čteme, jsme s knihou sami, odpoutáni od všech vazeb, ve zvláštním stavu, do kterého nelze zevnějšku proniknout. Ke čtení je tedy nezbytná kniha, dále čas, který k tomu potřebujeme, důvod či motivace ke čtení a v neposlední řadě se vše děje vždy někdy a někde. Někde, tedy v konkrétním prostoru. A zde se dostávám k jádru věci a tématu celé této práce, která si klade za cíl vytvoření ideálního místa pro čtení. Což je zcela jistě úkol nelehký,

neboť co čtenář, to jiné čtenářské zvyky a preference.

Nejčastěji si lidé čtou v soukromí a vyhledávají místa, kde by čtenáře rušilo pouze to, o co bude stát. Někdo rád čte ve vlaku za monotónního dunění kol, někdo ke čtení potřebuje naprostý klid a ticho, kdežto jiný čtenář se cítí nejlépe v rušné kavárně a ještě další v parku na čerstvém vzduchu, kde si vítr pohrává se stránkami.. Ale snad jedno místo společné značné části čtenářů by se našlo, místo spojené s dětstvím a tajným čtením po nocích – místo, kde se můžete zašít do peřin s knihou a pocitem, že jste právě zastavili čas - postel. Při čtení v posteli však jde ještě o něco jiného než o zábavu, jde o zvláštní formu soukromí. „Čtení v posteli je akt soběstačný, nehybný, osvobozený od běžných konvencí, neviditelný pro svět. Čtení v posteli zároveň zavírá i otevírá svět kolem nás.“ [1]

Podstatu místa pro čtení vystihl W. H. Auden ve svém tvrzení, že „kniha, kterou člověk čte, by měla být nějak v rozporu s místem, kde se čte.“ Knihy vyžadují kontrast mezi svým obsahem a prostředím, kde se čtou, protože objevování světa podobného tomu, který nás obklopuje v okamžiku čtení, se zdá být poněkud nadbytečné.

Prostředí, ve kterém si čteme, ovlivňuje náš dojem a prožitek z četby. A tak „knihy čtené ve veřejné knihovně nikdy nemají tutéž vůni jako knihy čtené v podkroví nebo v kuchyni“. [1] Ovšem toto platí i obráceně: když si člověk čte na určitém místě, může je tím proměnit.

Citací Alberta Manguela jsem zavadila o téma knihovny, tedy místa, které je bezesporu nejvíce spojováno s knihami a se čtením. Přesto je to prostor spíše seskupující množství knih a titulů, jakási pokladnice, ze které lze čerpat, ale neskýtá ideální prostory pro ponoření se do četby. Je spíše místem ke studiu a vyhledávání informací, kdežto román si raději odnesete domů a přečtete si jej zachumlán do peřin. Prostor knihovny je navíc určen umělými kategoriemi, které předpokládají logický a chráněný svět, ve kterém každá věc má své místo, které ji definuje. Tím však toto uspořádání nechci kritizovat, protože bez něj bychom byli úplně ztraceni v množství knih a informací. Avšak tyto kategorie knihy poněkud škatulkují a omezují na určitý význam. Zde si ještě jednou dovoluji citovat úryvek z Dějin čtení A. Manguela: „Kategorie jsou výlučné, čtení ne – nebo by nemělo být. Ať už bylo zvoleno jakékoliv třídění, každá knihovna utlačuje akt čtení a nutí čtenáře - zvědavého čtenáře, všímavého čtenáře - aby knihu z kategorie, do níž byla odsouzena, vysvobodil.“ [1]

Shrnutím výše zmíněného je možné vyvodit, jak by měl vypadat prostor co nejvhodnější pro čtení a pro čtenáře. Jelikož co čtenář, to jiné čtenářské zvyklosti, měl by být prostor

přívětivý ke všem těmto zvykům, tedy co nejvíce variabilní a přizpůsobivý. Měl by mít jednoduchou formu, téměř nenápadnou, bez zbytečných prvků, které by odváděly pozornost od četby, zároveň musí být natolik zajímavý a neobvyklý, aby přitáhl pozornost čtenáře (i nečtenáře). V duchu myšlenky W. H. Audena o kontrastu mezi místem a obsahem knihy by prostor měl tvořit pouze jakési pozadí ke čtenému a obrazům, které vystávají v mysli čtoucího. Jelikož potěšení, které člověk získává ze čtení, často z velké části závisí na jeho tělesném pohodlí, je nezbytné vytvořit pohodlná místa pro čtenáře co nejvíce přizpůsobená ergonomii, zajistit dostatečné soukromí pro každého a zároveň čtenářům umožnit vzájemnou komunikaci.

1.5 Moderní technologie vs. čtení a budoucnost knihy

Má vůbec smysl zabývat se v dnešní digitální době knihami v jejich tištěné podobě? Je ještě stále živý náš vztah ke knize nebo ji lidé považují za cosi mrtvého, přežitého a patřícího minulosti? Jaká je budoucnost knihy, která je nucena bojovat o své místo ve světě technologických novinek a nepřeborného množství volnočasových aktivit, která nám poskytují média všeho druhu? Jaké je místo literatury v našem životě? Třeba je dnes přirozený právě takový stav, kdy literární tvorba ustupuje do pozadí a vyklízí pole jiným způsobům sdělování a komunikace. Přestaneme číst knihy úplně?

Často se hovoří o konci gutenbergovské civilizace jako o takřka hotové věci, tradice knihy jako takové je zpochybňována. Ale je tomu skutečně tak? Knihkupectví u nás a všude na světě je stále dost, počet vydávaných titulů je v současnosti značný, a to nejen z oblasti věcné literatury typu memoáry hereček a televizních hvězd, ale prózy a poezie nesporných uměleckých hodnot. Jedním z důvodů, proč se kniha může zdát na ústupu, je fakt, že kniha kolem sebe nedovede obvykle udělat takový showbyznysový randál jako agresivní média, které jsou rozhodně nápadnější a průbojnější než papír potištěný písmenky. Tomu se v duchu tradic přisuzuje skromnost, takže vtíravější podobu či reklamu si mohou dovolit jen knihy skandální, senzacechtivé či jinak pochybné.

Čtením v digitální době a vlivem internetu na čtení se zabývá Jiří Trávniček ve své knize „Čtenáři a internauti“. Změnu našich čtenářských návyků, poměru k psanému textu a ke knize zdůvodňuje digitální revolucí, která změnila téměř všechno. Stali jsme se dostupnými všude a vždy, náš čas nabyl jiného členění, volný a pracovní čas se stále více prolíná. Z občanů se proměňujeme v síťobčany, tj. síťovou společnost; z obyvatel země, kontinentu či světa na obyvatele kyberprostoru. Internet (a digitální podoba textu) tak

zákonitě mění i naše čtenářské návyky. Je nejenom jiným nosičem informací, ale i jiným způsobem komunikace a potažmo jiným způsobem vztahu mezi čtenářem a textem (čtenářem a autorem). Internet zavádí hypertext a umožňuje čtenáři mnohem bezprostředněji reagovat na texty. [8]

Z různých průzkumů vyplývá, že se čtou stále kratší texty po stále kratší dobu. Což může znamenat, že si zvykneme na internet jako na médium, kde budeme číst jen krátké užitkové texty, přičemž ostatní budeme číst jinde. Chmurnější vyhlídka předpokládá, že tyto zkracovací návyky postihnou čtenářskou kulturu natolik, že přestaneme mít chuť a trpělivost vůbec delší texty číst.

Dalším důsledkem digitalizace je postupně se měnící obraz knihy. Její papírová podoba přestává být jedinou možností. K podobě tištěné a zvukové přibývá podoba digitální. Počítač a elektronické čtečky jsou silnými konkurenty papírové knihy, bezpochyby díky ceně a úspoře místa. Ale co nám přináší obrazovka? Především potřebu jednoho zdroje navíc: elektrického proudu nebo baterie. Dříve jsme si vystačili s vlastníma očima. Elektronické čtení má bezpochyby množství výhod, šetřením prostoru počínaje (do notebooku ve velikosti středně velké knihy nebo malé čtečky si můžeme uložit stovky až tisíce knih) a možností kombinace čtení lineárního s čtením prostřednictvím hypertextových odkazů konče. Umožňuje tak ihned vyhledat na webu informace o autorovi, ohlasy na knihu, bezprostředně reagovat na čtený text. Zároveň však přicházíme o zážitek z knihy jako jedinečného předmětu, o představu uzavřeného prostoru, který kniha symbolizuje, o pocit, že pro danou chvíli držíme v ruce něco neodvolatelně trojrozměrného a jedinečného. „Digitální revoluce rozbíjí odedávňé pouto mezi vyslovenými myšlenkami a jejich materiální podobou“ (Rogier Chartier). Nemluvě o jedinečném zážitku z vůně papíru smíšené s tiskářskou barvou a šustění obrácených stránek..

Proces digitalizace knihy má, jako ostatně všechno, své obhájce a odpůrce. Zastánci jsou přesvědčeni, že jde o proces nutný, který knihy otevírá mnohem širšímu publiku, zároveň „obrazovka vykonává množství věcí, které stránka neumí“ (J.Gomez). Máme se prý také připravit na to, že zaniknou dlouhé texty a román se stane předmětem zájmu pouze nevelké skupiny. Na druhou stranu odpůrci digitalizace tvrdí, že samotné publikování textů pouze v elektronické podobě znamená oslabení důvěry v text. Jsme zavaleni vlnou nadprodukce, virtuální revoluce způsobuje, že daleko podstatnější je texty produkovat než je číst. Se získáváním stále většího množství informací, více a více informací ztrácíme. Kultura digitálního věku se zplošťuje a ztrácí svůj historický význam.

Po zvážení všech pro a proti týkajících se budoucnosti knihy, lze učinit optimistický závěr, a tedy že kniha ve své tradiční podobě a digitální kultura spolu nesoupeří, ale hledají optimální způsob soužití. Pokud se e-book nakonec prosadí na úkor tradiční tištěné knihy, není moc pravděpodobné, že klasickou knihu vypudí z našich domovů a vytlačí ji z našich zvyklostí.

1.6 Pohled na dnešního českého čtenáře – výzkumy a ankety

Jaký vztah ke knize má dnešní český čtenář a jak dalece ví, co by pro něj literatura měla a mohla znamenat? Jsou úvahy o tzv. druhotné negramotnosti oprávněné? Tedy že lidé sice číst dovedou, ale nemají se k tomu, aby četli víc, než je nezbytně nutné? Na tyto a další otázky jsem hledala odpověď v knize „Taková jsme my – čeští čtenáři“ Otakara Chaloupky a výzkumech provedených pro nakladatelství Adonai Jiřím Trávníčkem, které zpracoval do knižní podoby s názvem „Čtenáři a internauti“.

Jaký je tedy dnešní český čtenář? Zdá se, že dnešnímu čtenáři postačí děj, pokud možno s rychlým spádem akčních filmů, ústící v předvídatelný konec, protože nepředvídatelný a překvapivý konec by jej nutil myslet. Smutnější pak je, že pro mnoho čtenářů není literatura součástí ani národních, ani všelidských hodnot. Průměrný čtenář přistupuje k dílu jako ke sdělení, k informaci – primárně vyhledává příběh, děj, událost, zápletku. O. Chaloupka tento přístup charakterizuje jako bludný kruh dnešního čtenářství. „...když budu čtenářsky přijímat knihu především jako sdělení o věcné skutečnosti, pak je zřejmé, že takovéto sdělení mi ve většině případů pohodlněji, přehledněji a přesvědčivěji přinese děj odehrávající se na televizní obrazovce. Čím víc ale budu dávat přednost ději na televizní obrazovce, tím víc si zvyknu přijímat příběh hlavně jako sdělení o věcné skutečnosti. A čím víc si tento televizní zvyk upevním, tím víc jej uplatním dále i u knihy a tím víc mi kniha bude připadat příliš náročná časově a pokud jde o zapojení mé vlastní představivosti, takže se od ní budu tím víc odvracet zpátky k ději odehrávajícímu se na televizní obrazovce.“ [4]

Podle odpovědí respondentů dotazníku nakladatelství Adonai lidé přibližně vědí, že čtení není ničím zbytečným a jsou si vědomi, že kniha by k jejich životu patřit měla a že věnovat jí pozornost se prostě sluší. Přesto se postoj ke knižní kultuře výrazně mění v odmítavý, s výjimkou menšiny lidí s hlubším vztahem k četbě. Knihy, a s nimi celá kultura někdy označována jako „velká“, je chápána jako něco, k čemu je třeba mít úctu, ale skutečný zájem se obrací jinam. „Velká kultura“ by tedy měla být, protože se to patří, ale zábava je

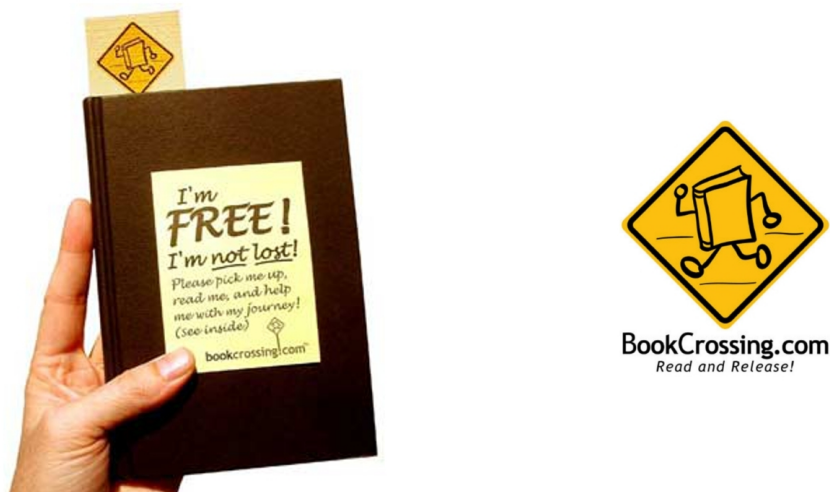
přijatelnější a nakonec toto kritérium rozhoduje. Častý je postoj, kdy člověk má vědomí důležitosti, přínosu a hodnot kultury, avšak dále ji nevyhledává, neboť mu připadá nudná, vzdálená a nesrozumitelná. Kam tedy směřuje vývoj čtenářství? Podle O. Chaloupky by mohl nastat vývoj, který by dělil populaci do dvou celků. Na příležitostné čtenáře, pro které čtení není součástí osobních potřeb a po knize sahají zcela náhodně, bez vlastní reflexe smyslu literatury. Kniha je pro ně pouze oddechovým trávením volného času tehdy, kdy se jednoduše nenabízí žádný „lepší“ způsob. „U nich pak čtenářství nemůže plnit své komplexní funkce a dostává se do polohy občasné návštěvy zoologické zahrady“. [4] Druhou skupinu pak tvoří integrovaní čtenáři, pro které je čtení výlučným, téměř elitním znakem osobnosti, uplatňovaným jakoby proti sociálnímu standardu. Jejich vztah ke knize je soustavný a osobní, čtení je neodmyslitelnou součástí jejich života. Tento postoj pak bude záležitostí vyhrazenou úzkému okruhu zanícených zájemců o knihu.

Přese všechny tyto dosti skeptické vyhlídky je třeba konstatovat, že z pohledu světového patříme k zemím s nadprůměrně vysokým podílem čtenářů – společně se skandinávskými zeměmi, Nizozemskem, Spojeným královstvím, Kanadou a Izraelem. Silným fenoménem české čtenářské kultury je pozitivní vztah k veřejným knihovnám a početné domácí knihovny. Z ankety nakladatelství Adonai dále vyplývá, že v průměru přečtou čeští čtenáři za rok 17,3 knih, což je poměrně slušný počet. Čtení knih se denně věnujeme v průměru 38 minut, nejčastěji po knize saháme několikrát týdně (23%), denně čte knihu 13% obyvatel a méně často než jednou za měsíc 14% obyvatel. Ženy jsou výrazně silnějšími čtenáři knih než muži. Ve svých domácích knihovnách máme v průměru 245 knih. Jen 2% obyvatel uvádějí, že doma nemají žádné knihy. Čím jsme starší, tím jsou naše domácí knihovny objemnější. 68% obyvatel ČR starších 15 let přečte za rok aspoň jednu beletristickou knihu, nejvíce čtenářů těchto knih najdeme u nejmladší a nejstarší věkové kohorty, tj. ve věku 15-24 let a nad 65 let. Beletristické knihy si vybíráme nejčastěji podle žánrů (23%), dále pak podle autora (18%) a doporučení jiných (18%). A co se týče předpovídaného zániku tištěných knih, i na ten mají čeští čtenáři odlišný názor. S výrokem „Nepotřebuji už knihy v podobě tištěné (papírové), dokážu si představit, že bych je četl pouze v podobě elektronické.“ nesouhlasí 67% obyvatel ČR starších 15 let. [4]

Tolik ke statistickým údajům získaným z anket, z nichž lze soudit, že čtenářství v ČR se vede poměrně dobře. Otázkou zůstává, do jaké míry jsou tyto výsledky objektivní, jelikož jen stěží dopátráme, nakolik pravdivě odpovídali respondenti a nakolik si „přilepšili“.

1.7 Bookcrossing a další pojekty propagující čtení

Podnětem k celé této práci a výchozím bodem projektu se stal BookCrossing. Jsem náruživým čtenářem, a tak když jsem se o tomto projektu výměny knih doslechla, ihned mě zaujal a začala jsem pátrat po dalších informacích.

Obr. 1. Bookcrossing

Výraz bookcrossing je složen ze dvou slov: book – kniha a cross – křížít, křížovat. Jde o aktivitu, při níž se knihy vyměňují, předávají a posílají do světa. Zakladatelem této myšlenky je Ron Hornbaker, který do počáteční propagace investoval a uvedl do chodu webové stránky. Jeho nápad se překvapivě rychle uchytil a od roku 2001, kdy server vznikl, se do projektu přihlásilo přes 1,7 milionů čtenářů, kteří zaregistrovali více jak 9,5 milionů knih, jež v současnosti cestují po 132 zemích. [9] Bookcrossing je tedy jakousi světovou knihovnou fungující prostřednictvím sociální sítě. Princip je zcela jednoduchý. Na stránkách www.bookcrossing.com si stáhnete (nebo vyrobíte) speciální štítky, těmi pak označíte knihy, které chcete vyslat do světa. Ať už jsou to knihy, kterých se chcete zbavit, protože vám zbytečně zabírají místo na polici, nebo chcete oblíbené knize zkrátit čekání, až na její přečtení znovu dostanete chuť, a vyšlete ji na zajímavý výlet. Na každém štítku je pak speciální kód, který získáte po zaregistrování knihy na server, dále vaše jméno a místo, odkud kniha započne svou cestu. Pak existuje několik možností, jak s knihou naložit. Můžete vyhledat čtenáře, který shání zrovna vaši publikaci a věnovat ji. Nebo ji jednoduše odložíte na lavičku, v tramvaji nebo kavárně a budete doufat, že se dostane do správných rukou. Existují také určená místa, kde se knihy pravidelně odkládají a kde máte zároveň šanci najít si něco pro sebe. Registrační číslo na štítku pak slouží ke sledování knihy. Pokud vaši knihu někdo najde, vloží její kód na internet a vy můžete sledovat, kudy putuje.

Celý proces, od registrace přes užívání webu bookcrossing.com až po vyhledávání knih, je zdarma. [10]

Podobných projektů se v poslední době objevuje stále více, což jenom dokládá zájem o knihy. Vznikají programy zacílené na podporu čtení, rozvoj čtenářské kompetence v dětství i v dospělosti, o zájmu svědčí i množství internetových portálů zaměřených na četbu knih, jsou pořádány konference a veletrhy. I u nás si Bookcrossing a podobně zaměřené projekty (například Knihotoč) získávají oblibu, ale povědomí o nich zatím není moc velké. Přesto byla většina lidí, kterým jsem se o této výměně knih zmínila, myšlenkou ihned nadšená.

Obr. 2. Bookcrossingové zóny v Miláně, New Yorku a Poznani

1.8 Ergonomie čtení

Pozice při čtení ovlivňuje jednak potěšení, jednak efektivitu čtení. O ergonomii správného sezení při práci lze najít spoustu informací i rozsáhlých studií, které se zabývají výběrem vhodné židle, polohou celého těla od hlavy až k patě, vzdáleností očí od textu, úhlem pohledu atd. Dlouhodobé sezení je vlastně pro člověka nepřírozené, naše páteř potřebuje ke zdravé funkci pohyb, především pro zajištění stabilního přísunu tekutin do oblasti meziobratlových plotének a pro posilování zádového svalstva. Kromě páteře jsou při sezení, hlavně špatném sezení, ohroženy i ostatní funkce našeho těla. Nemůžeme-li nasedět (u čtení jen těžko budeme poskakovat nebo přešlapovat na místě), je vhodné střídat polohu vsedě s polohou vleže, případně s klečením na klekačce. Ideální místo pro čtení by tedy mělo umožňovat častou změnu polohy, a zároveň být co nejpohodlnější a nejprizpůsobivější, tak aby vás brnící noha nevyrušila od četby.

Co čtenář, to jiný způsob čtení, jiné držení těla a jiná oblíbená ploha. Někdo čte raději u stolu, někdo v pohodlném křesle s knihou na klíně, jiný v posteli nebo ve vaně... Na toto

téma byla uskutečněna studie na New England College of Optometry v Bostonu (S.E. Hill, H. Han and F. Thorn: The Ergonomics Of Reading: The Relationship Of Head And Eyes To Book Position), která na skupině studentů zkoumala rozdíly při různých způsobech čtení. Závěry této studie nebyly nijak převratné, spíše předvídatelné a logické, tedy že všichni čtenáři udržovali stabilní pozici očí směřujících dolů, přičemž při čtení u stolu skláněli hlavu více než při čtení v křesle. Čtení s menším náklonem hlavy bylo pohodlnější, zároveň byl text čtený v křesle držený ve větší vzdálenosti od očí, čímž byl obraz jasnější a čtení jednodušší. Čtení v posteli vleže už příliš dobrým nápadem není, protože poškozuje zrak. Normální zrak je schopen dívat se nahoru či dolů v úhlu nejvýše deseti stupňů, čteme-li však natažení, tento úhel je daleko větší, a tím poškozuje zrakový nerv. Pokud tedy čtení v posteli, tak pouze více méně vsedě a se zády podepřenými polštáři.

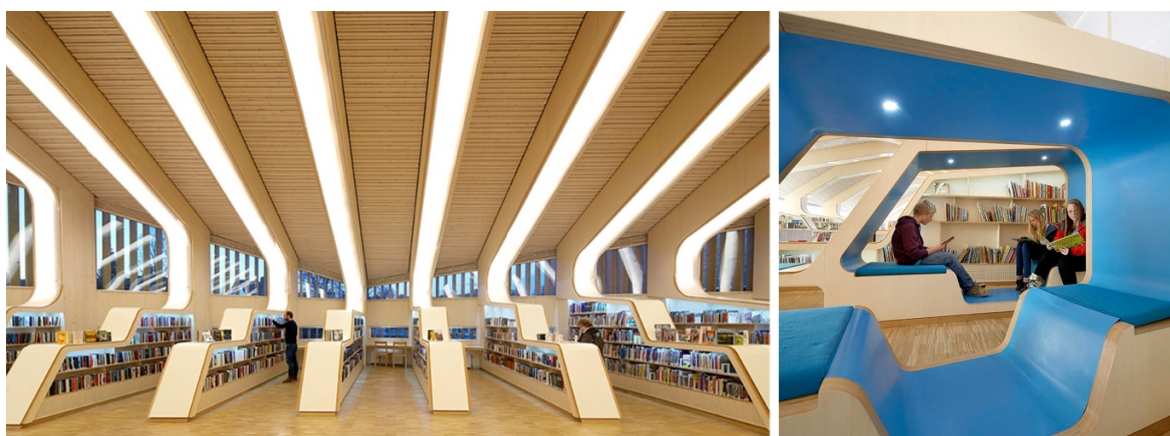
Na trhu existují i různé stojany, které knihu drží v úrovni očí a čtení zejména dlouhých textů je pak mnohem pohodlnější. Přesto se tímto čtenář ochuzuje o jeden, dle mého názoru, zásadní vjem. Držet knihu v rukou, cítit její tíhu, volně listovat stránkami a mít hmotný pocit z toho, jak textem procházíte a jak ubíhají další a další stránky. Mít z knihy takto bezprostřední, až intimní zážitek.

K tématu ergonomie čtení je nutné zařadit také osvětlení, které by mělo být co nejpřirozenější a co nejvíce využívat denní světlo, které je pro čtení nejvhodnější. Přesto je i otázka světla subjektivní. Epikurejec O. Khayyam doporučoval číst verše venku pod větvemi stromů. Ne každý je však schopen číst si pod širým nebem: „Není možné si číst v přítomnosti dvou světel zároveň, denního světla a světla knihy. Člověk by měl číst při elektrickém světle, aby byl pokoj ve stínu a světlo dopadalo jen na stránku.“ (Marguerita Durasová). Podle Marcela Prousta „musí být opravdové knihy dítkami nikoli jasného světla a hovoru, ale šera a ticha“. A bezesporu je ve čtení v temné místnosti veliké kouzlo. Jediné světlo dopadá na stránky čtené knížky a člověk je méně rozptylován vnějším světem.

1.9 Čítárny a knihovny – analýza příbuzných konceptů

Knihovny, univerzitní studovny, čítárny, knihkupectví propojené s kavárnou,... Zdá se, že prostorů ke čtení je na výběr mnoho. Přesto je většina knihoven koncipována tradičně, primárně je zaměřena na půjčování knih a ne na čtení samotné. Spíše než pohodlný kout pro čtení beletrie zde najdeme stoly a židle, tedy místa vhodná ke studiu. Ale objevují se i moderní projekty, které se snaží vyjít čtenáři vstříc, hledají nová řešení a nebojí se experimentovat. V této části práce uvedu několik příkladů zajímavě a netypicky řešených prostorů, které mě zaujaly a nejvíce oslovily během zkomání soudobých projektů knihoven a čítáren.

Obr. 3. Vennesla Library and Cultural Centre, Helen & Hard Architects

První realizací, kterou bych zde ráda uvedla, je Knihovna a kulturní centrum Vennesla (Vennesla Library and Cultural Centre) od norského studia Helen & Hard Architects. Multifunkční zařízení spojuje knihovnu, kavárnu, místo setkávání a administrativní prostory. Charakteristickým prvkem jsou dřevěná žebra, která udávají geometrii střechy a zároveň formují vnitřní rozvlněný otevřený prostor. Po obvodu jsou ukryté soukromé studovny. Každé žebro obsahuje nosník a sloup z lepeného lamelového dřeva, akusticky pohltivý obklad, který kryje rozvody vzduchotechniky, a niky pro uložení knih. Některé sloupy přecházejí do krytých míst k sezení, které jsou díky zastřešení útulné a „soukromé“. Dominantou budovy je vedle dřevěných žeber velká prosklená fasáda, která tvoří rozhraní mezi interiérem a exteriérem a dovoluje dennímu světlu pronikat až na stránky čtenářovy knihy. [11]

Obr. 4. Hjørring Central Library, Bosch & Fjord

Dalším zajímavým a velmi hravým projektem je knihovna ve městě Hjørring na severu Dánska (Hjørring Central Library) autorství dvojice Bosch & Fjord. Tato realizace je přímo zhmotněním snů a vizí o knihovně 21. století. Výrazným prvkem interiéru a zároveň jakousi vizitkou knihovny je červená stuha, vlnící se celým prostorem. Stuha propojuje jednotlivé části knihovny, zároveň plní funkci police na knihy, výstavní plochy, knihovního pultu, lze se na ní posadit nebo se jí nechat vést do dalších částí knihovny. Prostory jsou navrženy flexibilně, není zde rozdělení na oddělení pro děti a oddělení pro dospělé. Je to jeden společný prostor, který je možné libovolně využívat. Každý čtenář si pro sebe najde místo: jsou zde části blízké se klasické čítárně, pohovky rozmístěné mezi regály, hravý barevný prostor plný netypických řešení (se skluzavkou nebo „bazénkem“, ve kterém se můžete pohodlně zachumlat), pro čtenáře vyžadující naprostý klid jsou vyhrazeny speciálně označené uzavřené místnosti. Důležitou roli zde hrají i nové technologie, multimediální obrazovky nebo vzdělávací hry pro děti. [12]

Obr. 5. Open Air Library, KARO Architekten

Důkazem, že inovativní knihovna nemusí nutně sídlit ve stavbě provrtané moderními technologiemi a s labyrintem chodeb, ale může vzniknout také pod širým nebem a vonět jako les, je Open Air Knihovna v německém Lipsku návrhu ateliéru KARO Architekten. Minimalistická stavba vznikla na místě, kde stávala nevyhovující lokální knihovna. Tvůrci ji nechali zbourat a „získaný“ stavební materiál recyklovali při stavbě nového domova pro knihy. Fasádu tvoří bílé moduly z hliníku, ta je doplněna stěnou obloženou přírodním

dřevem, oživená zelenými akcenty a originální instalací poskládanou z přepravek od piva. Nechybí ani minizahrádka, příjemné posezení na dřevě – lavičky i sezení v prohlubních u oken – a venkovní regály na ukládání knih ve volném výběru, které si můžete půjčit bez registrace. Knihovna je dostupná 24 hodin denně a kromě sbírky dvacet tisíc knih nabízí kavárnu a místo pro konání městských kulturních akcí. [13], [14]

Knihovna získala prestižní ocenění Brit Insurance Design Award.

Obr. 6. Knihovna v zahradě, Mjölkl architekti

Posledním, zcela odlišným projektem, který mě zaujal, je návrh Knihovny v zahradě českého studia Mjölkl architekti. Jde o malou soukromou čítárnu, dvoupatrovou, lehce zateplenou věžičku na půdorysu 2,25 x 2,25m, vysokou necelých 5 metrů. Dle slov tvůrců: „Dole se čte a topí, nahoře se spí a sní. Do patra se leze po žebříku, který je součástí jedné z knihoven a vede až na střechnu. Tam by měla být vyhlídková terasa na pozorování okolní krajiny nebo poslouchání ptáků a vši té havěti, co pobíhá a poletuje okolo.“ Konstrukce je ze dřeva s vnitřním opláštěním ze smrkové překližky, mezi trámkami zateplená izolací. Pod vnějším opláštěním z lehce transparentních laminátových pásů prosvítá růžová barva izolace. [15]

Všechny tyto projekty jsou nesmírně zajímavé nejen architektonicky a vizuálně, ale především zaměřením na čtenáře a snahou poskytnout co nejpříjemnější prostředí a místo pro čtení.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

2 VÝCHODISKA VEDOUcí K NÁVRHU

2.1 Čtení knih má budoucnost

Smyslem první části této práce bylo jediné – zdůvodnit, že čtení je nesmírně cenné a ve všech směrech přínosné, kniha (ať už v jakékoli formě, klasické nebo elektronické) rozhodně má budoucnost a stojí za to věnovat jí pozornost. „Kultura a tedy i literatura se stává na přelomu tisíciletí formou sociální emancipace – skutečné kulturní podněty umožňují, aby člověk po jejich estetickém přijetí a významovém zhodnocení byl více sám sebou, vymaňoval se z podřízenosti sociální manipulace a indoktrinace...skutečné kulturní podněty nestojí vedle vlivu masmédií, ale spíše proti nim, protože vedou k duševní samostatnosti, zatímco masmédiá k duševní přizpůsobivosti.“ [4]

Ať už se nakonec čtení tištěných knih stane téměř raritou a bude se o ně zajímat pouze malá skupina nadšenců a bibliofilů, nebo naopak získá na významu jako něco hmotného a skutečného v dnešním převirtualizovaném světě, jsem přesvědčená, že klidné, tiché místo, ve kterém budete moci listovat v knihách a číst si nebo se jenom tak schovat před shonem světa, si jistě najde své příznivce.

2.2 Cíle projektu

Jako cíle tohoto projektu jsem si vytýčila tři hlavní body:

- **Domov pro knihy** - vytvoření jakéhosi útulku pro knihy, kde bude možné knihy volně vyměňovat na zásadách BookCrossingu, a kde budou knihy čekat na nového majitele.
- **Čítárna** - vytvoření ideálního místa pro čtení, které poskytne klidné a příjemné prostředí všem čtenářům, útek od reality.
- **Propagace čtení a bookcrossingu** - vytvoření prostoru, který bude na první pohled natolik netypický a přitažlivý, že se stane „reklamou“ na čtení, a ve kterém i zarputilý odpůrce knih pocítí chuť něco si přečíst.

Cíle jsou to veliké, téměř utopické, ale snad se mi v této práci podařilo alespon částečně se jim přiblížit. Protože „Cíl musí být vždycky svým způsobem ideální, aby se dosáhlo alespon něčeho.“ (Ladislav Mňáčko)

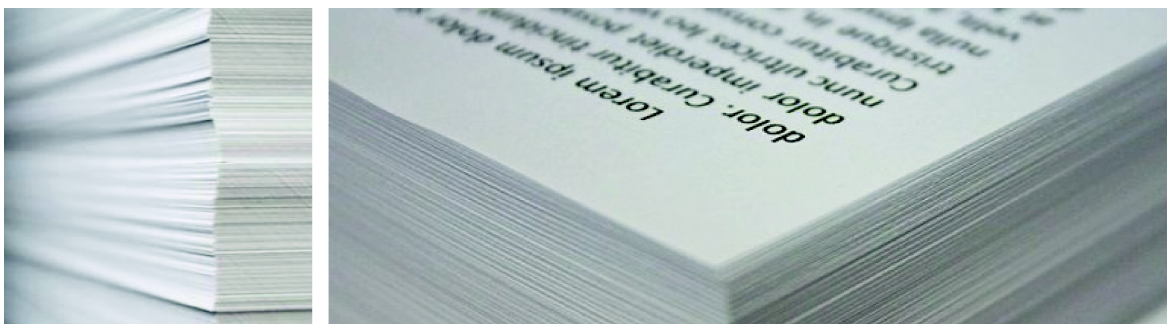
2.3 Inspirace

2.3.1 Zdroje inspirace

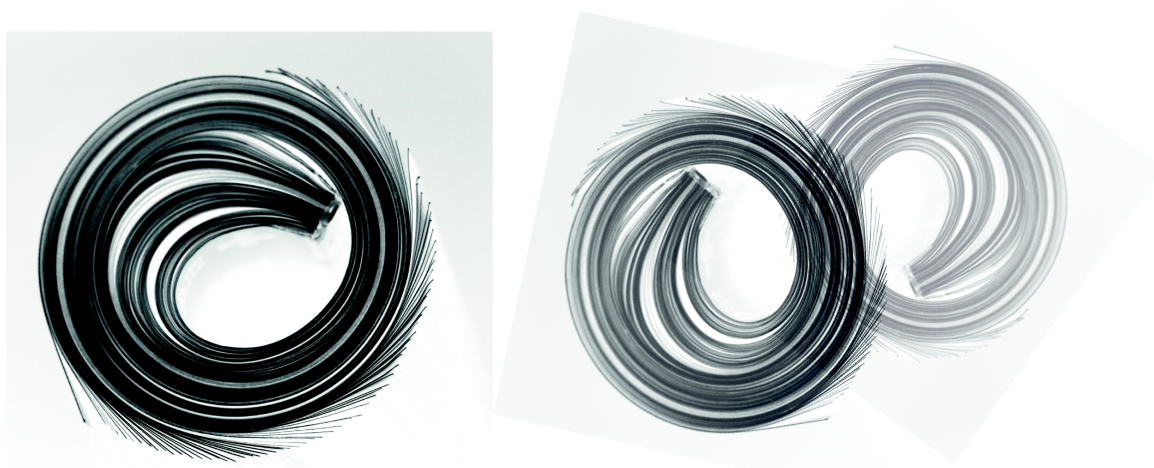
Inspirací pro tuto práci bylo zadání, které jsem začala zpracovávat během studijního pobytu na Akademii výtvarných umění v Krakově a které znělo „Krychle 10x10x10m a portál se symbolickou funkcí“. Jako funkci jsem určila právě výměnu knih na zásadách BookCrossingu spojenou s čítárnou. Hlavní inspirací byla v tomto projektu kniha. Dále jsem hledala podněty v současných řešeních knihoven, čítáren a kaváren propojených s knihkupectvím, dále v zajímavých a netypicky řešených místech speciálně uzpůsobených pro čtení, v designu polic a jiných úložných prostorů pro knihy, inspirací byl i film a různé umělecké instalace pojednávající o knize. Přesto největší inspirací byly pro mě - vášnivého čtenáře - vlastní představy o tom, jak by mělo vypadat moje ideální místo ke čtení, v jakém prostředí bych se sama cítila nejlépe. Z porovnání mých představ s existujícími prostory určenými ke čtení, z jejich prozkoumání a vytyčení prvků, které mi v nich vyhovují a které naopak chybí, vznikly jednotlivé elementy interiéru, které jsem propojila v konečném řešení návrhu čítárny.

2.3.2 Hledání tvaru

Počáteční návrhy tvarového řešení čítárny vycházely ze zadání „Krychle 10x10x10m a portál se symbolickou funkcí“. To je důvod, proč jsou první návrhy založeny právě na jednoduchém tvaru krychle. Hmotu a tvar celé stavby jsem chtěla pojmout tak, aby byla na první pohled patrná spojitost s knihou, přesto jsem nechtěla, aby působila příliš prvoplánově a násilně kopírovala tvar knihy. Nakonec jsem inspiraci našla v papíru – struktuře, kterou vytvoří stránky navrstvené jedna na druhé. Funkci portálu pak plní vchod mezi tyto pomyslné stránky, tajemná chodba mezi listy papíru, kdy nevíte, co vás čeká na jejím konci a pomalu vstupujete do příběhu...

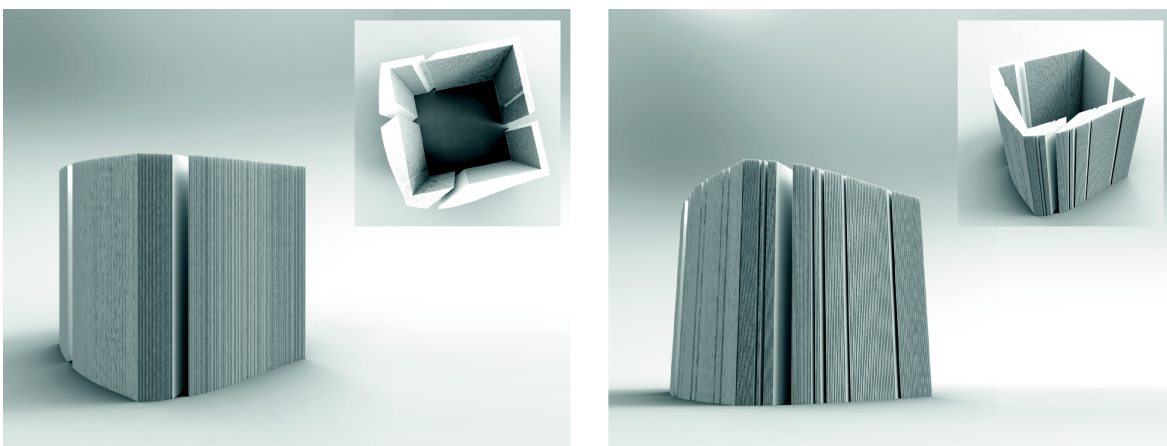

Obr. 7. Inspirace – struktura stránek papíru

Obr. 8. Inspirace - zkoumání struktury a tvarových možností stránek papíru

Počáteční jednoduchý krychlovitý tvar se postupně mírně zprohýbal a rozvlnil, z celkové hmoty jsem pak vyjala několik „listů“, čímž se celek více promodeloval a stal se zajímavější, velký blok hmoty se mírně provzdušnil.

Obr. 9. Hledání tvaru

V první fázi návrhu byla čítárna poměrně velkou stavbou, rozdělenou do tří podlaží, což vycházelo ze stanovené výšky 10 metrů. Každému podlaží bylo přiděleno téma, a tak se v přízemí nacházela kavárna, první patro se stalo multimediálním podlažím využívajícím nové technologie, nejvyšší podlaží bylo určeno dětem. Tento koncept jsem nakonec opustila, jelikož jsem se až příliš vzdálila původní myšlence jednoduché stavby určené primárně pro knihy a pro čtení.

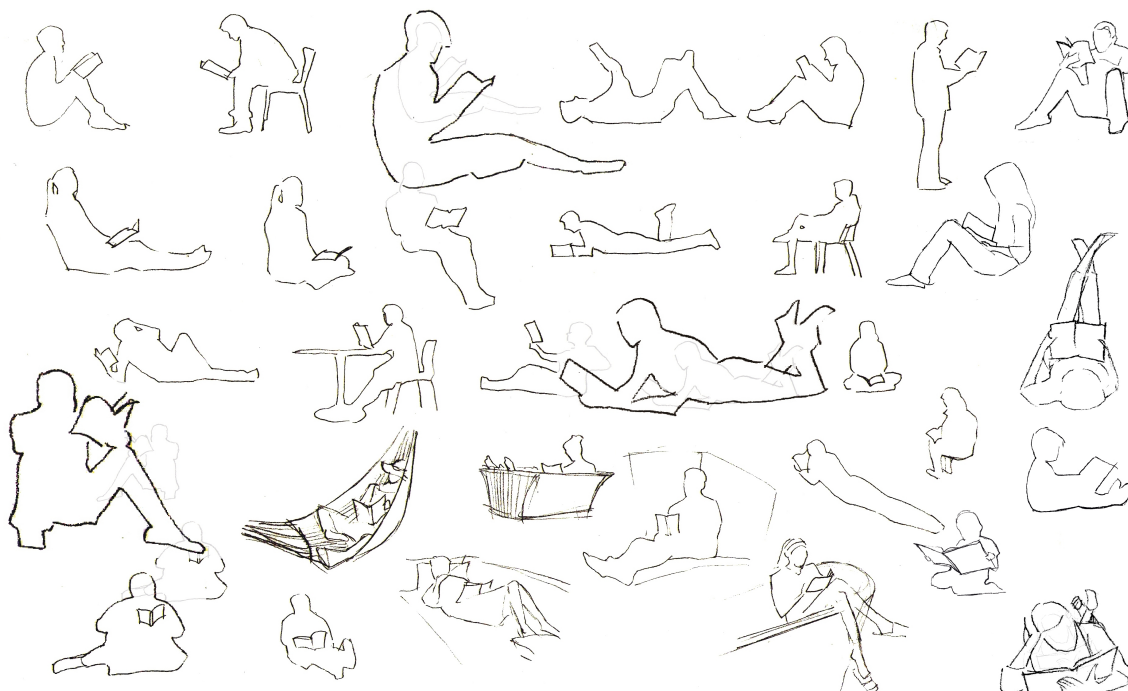

Obr. 10. Čítárna - první návrh

Prvotní návrh jsem dále zpracovávala a snažila se najít co nejjednodušší a zároveň co nejzajímavější řešení. Konečný projekt čítárny spolu s podrobným popisem jednotlivých prvků návrhu uvedu v následujících částech této práce.

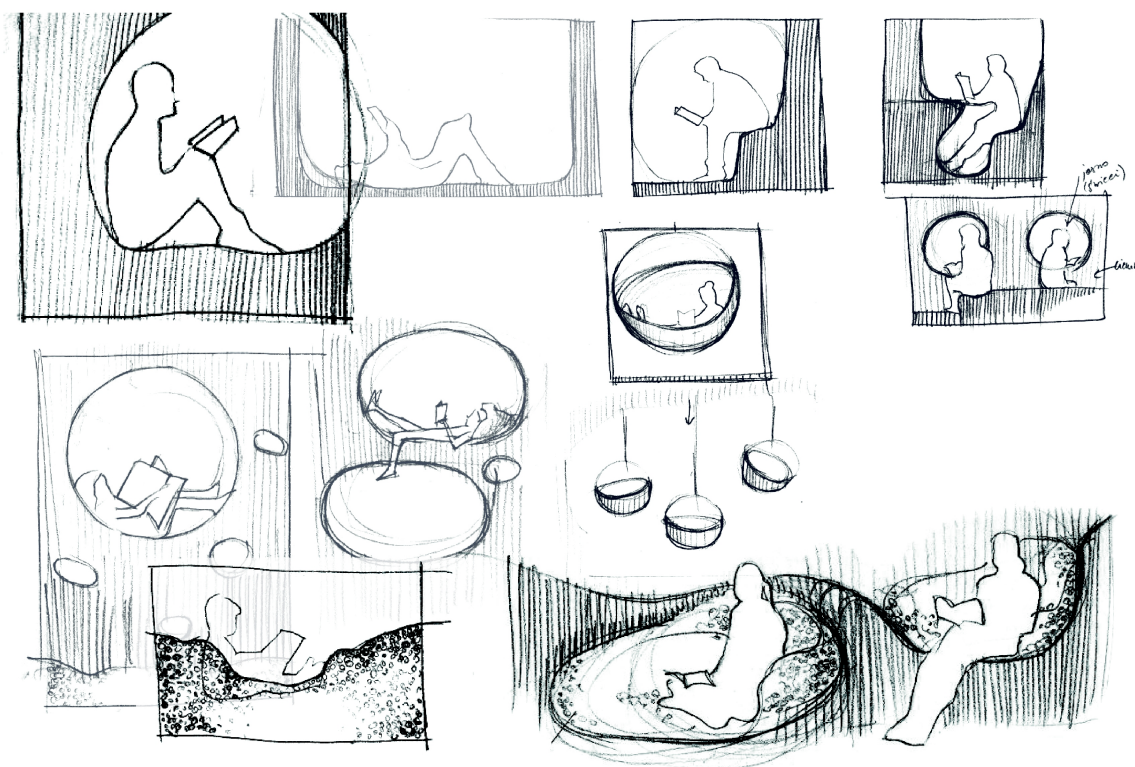
2.4 Hledání vhodného prostředí ke čtení

V teoretické části práce jsem se mimo jiné věnovala analýze procesu čtení a různých čtenářských zvyklostí. Je obtížné vymezit prostředí, které by vyhovovalo všem čtenářům stejně, jelikož jejich preference jsou často velice rozdílné. Přesto je možné na základě této analýzy určit několik zásadních bodů, které by prostor pro čtení měl splňovat.

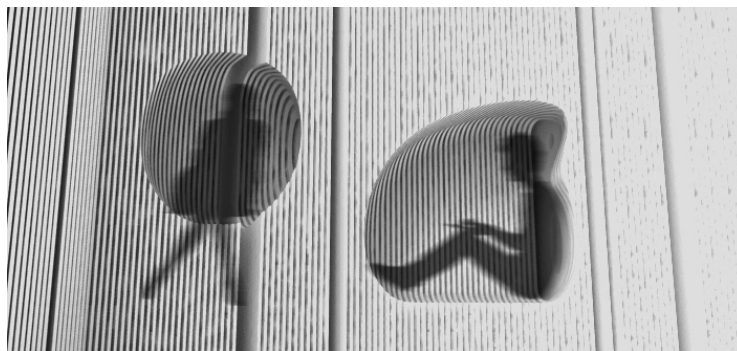
Obr. 11. Kresebná analýza čtenářských zvyků

V první řadě je to dostatečně klidné a tiché místo, aby se čtenář mohl soustředit, dále pak variabilita míst ke čtení, které umožní pohodlně zaujmout jakoukoliv pozici při čtení, ať vsedě nebo vleže, zároveň zaručí pohodlí čtenářům všech věkových kategorií, od neposedných dětí až po starší osoby, pro které musí být usedání a vstávání co nejjednodušší. Někteří čtenáři preferují větší soukromí, jiní zase rádi sdílejí prostor s ostatními, dělí se o své dojmy z knihy. Ideální čítárna by měla vyhovět všem, tedy vytvořit částečně oddělený prostor, který poskytuje soukromí, ale zároveň čtenáře úplně neuzavře, tak aby mohl kdykoli sledovat, co se kolem děje a aby mu byla umožněna případná komunikace s ostatními čtenáři. V neposlední řadě by měl prostor čítárny navodit příjemný pocit útulnosti a pohody. A jelikož pro mnohé ke čtení neodmyslitelně patří šálek horkého čaje nebo aromatické kávy, měla by i toto „ideální čítárna“ umožňovat.

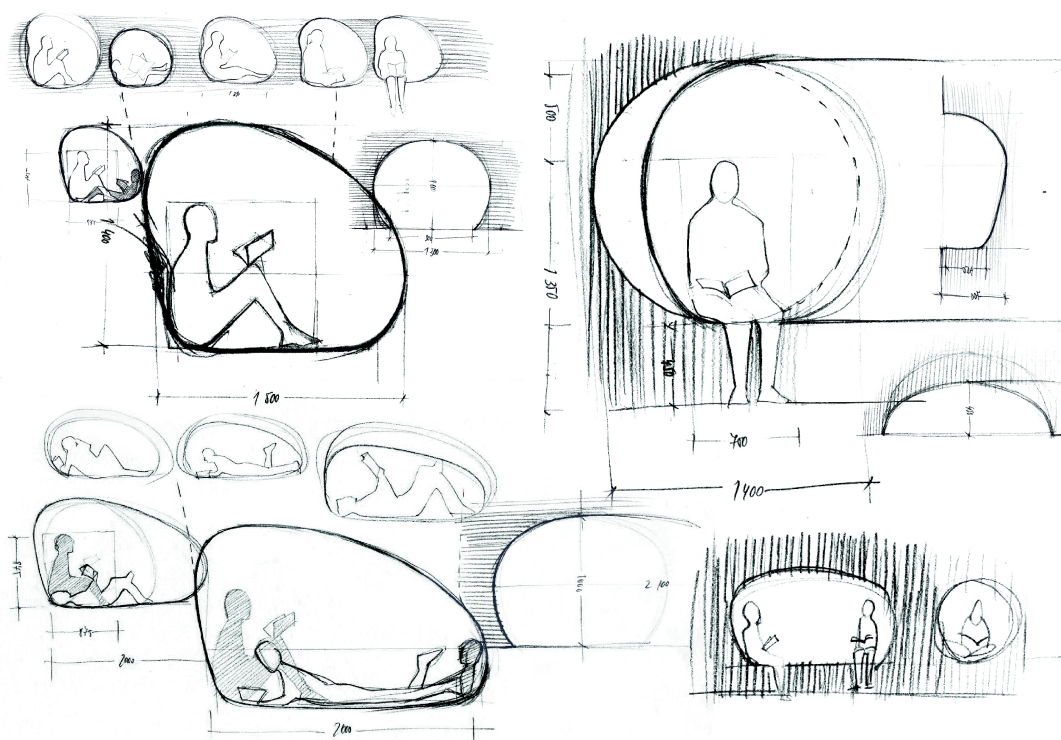
Obr. 12. Varianty míst ke čtení - první návrhy

Navrhování konkrétního místa ke čtení jsem započala analýzou všemožných poloh, které lidé zaujímají při čtení, od dětí až po seniory. Z nejčastěji zaujímaných čtecích pozic jsem se pak pokusila odvodit několik základních tvarů, které by měly zaručit dostatečnou variabilitu a umožnit co největšímu počtu osob zaujmout tu svoji oblíbenou polohu. Základní myšlenkou těchto míst ke čtení jsou organicky tvarované niky vyhloubené v tloušťce zdi, které svým vzhledem připomínají díry v síru.

Obr. 13. Niky vyhloubené ve zdi – vizualizace prvních návrhů

Po analýze, zjednodušení tvarů nik a po upřesnění rozměrů, které vycházejí z ergonomie a proporcí člověka, jsem dospěla ke třem typům míst ke čtení. První typ je malá nika, která umožní pohodlné čtení vsedě nebo v poloze napůl ležící, ve které se čtenář může celý schovat a schoulit nebo se nohama zapřít o protilehlou stěnu, a tak zaujmout stabilní pozici. Druhý typ je obdobný, liší se pouze rozměry – nika je o něco delší, a je tak přizpůsobena pro čtení vleže anebo pro čtenáře, kteří by se v malém prostoru první niky cítili příliš stísněně. Zároveň se v ní pohodlně usadí i dvě osoby, ať už maminka předčítající dítěti nebo dvojice kamarádů, kteří chtějí četbu sdílet nebo o ní diskutovat. Tyto dvě niky zaručí každému čtenáři dostatek soukromí. Poslední typ niky je v podstatě klasická lavička, která dobře podepře záda a je pohodlná zejména pro osoby, kterým by se do prvních dvou typů nik špatně usedalo a špatně z nich vstávalo.

Obr. 14. Finální návrh třech typů míst ke čtení

Samotné výklenky ve zdi by však byly příliš chladné a málo komfortní. Jsou to jenom základní tvary, ve kterých jsou umístěny sedací vaky vyplněné polystyrenovými kuličkami. Ty se zcela přizpůsobí tělu, čtenář se v nich může doslova zavrtat a vytvarovat si místo ke čtení dle svých potřeb.

Obr. 15. Sedací vak

V konečné fázi návrhu se v návaznosti na celou stavbu rozměry nik mírně pozměnily. S potřebnou tloušťkou zdi se zvětšila i šířka nik, což zvětšilo jejich prostor a nakonec jenom přidalo na komfortu jednotlivých míst.

Obr. 16. Nika ke čtení - vizualizace

2.5 Expozice knih

Hlavními aktéry projektu jsou knihy, proto jsem na ně chtěla upozornit - zaprezentovat je atraktivním způsobem a vytvořit z nich svého druhu instalaci. Klasické uspořádání knih podle žánrů a autorů seřazených na policích jako v knihovně by se v tomto případě příliš neuplatilo, jelikož počet titulů bude záviset pouze na tom, co lidé do čítárny donesou. Tímto bude výběr knih v zásadě náhodný a spíše než knihovnu bude připomínat návštěvu antikvariátu, kdy nevíte, na jaký poklad narazíte a jaký příběh vám nakonec skončí v ruce.

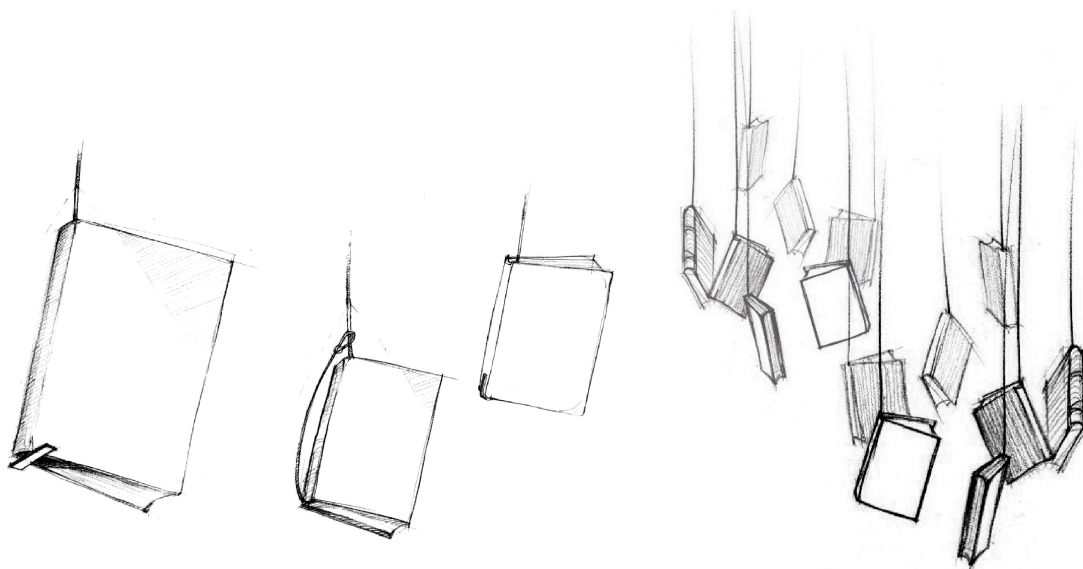
Výměna knih bude tedy probíhat na zásadách výše popsaného BookCrossingu. Princip je zcela jednoduchý: kdokoli může do čítárny jen tak přijít pro knihu, vyměnit vlastní knihu za jinou a odnést si ji domů nebo se do ní rovnou začíst na místě schovaný v jedné z „nik“. Výměna knih bude tedy úplně volná a neřízená, neustále se bude měnit a obnovovat.

Mnoho čtenářů se při výběru četby řídí právě náhodou. Zaujme je název knihy, grafika na titulní straně, náhodně nalistovaný úryvek textu... Když jsou knihy seřazeny jedna vedle druhé do polic, čtenář má náhled pouze na hřbet knihy s titulem a autorem, a pokud jej ihned tento tenký proužek nezaujme, knihu z poličky nevytáhne, aby se přesvědčil, zda stojí za pozornost. V mých představách ideální čítárny se čtenář volně pohybuje mezi knihami, prochází se, knihy se kolem něj vznášejí a poletují, každá z nich se prezentuje zvlášť, předvádí svou obálku a nechává čtenáře listovat svými stránkami. Jako v kouzelném animovaném krátkometrážním filmu *The Fantastic Flying Books of Mr. Morris Lessmore* (režie William Joyce, Brandon Oldenburg) nebo v knihovně neuvěřitelného světa překypujícího fantazií z filmu *Maska zrcadla* (režie Dave McKean).

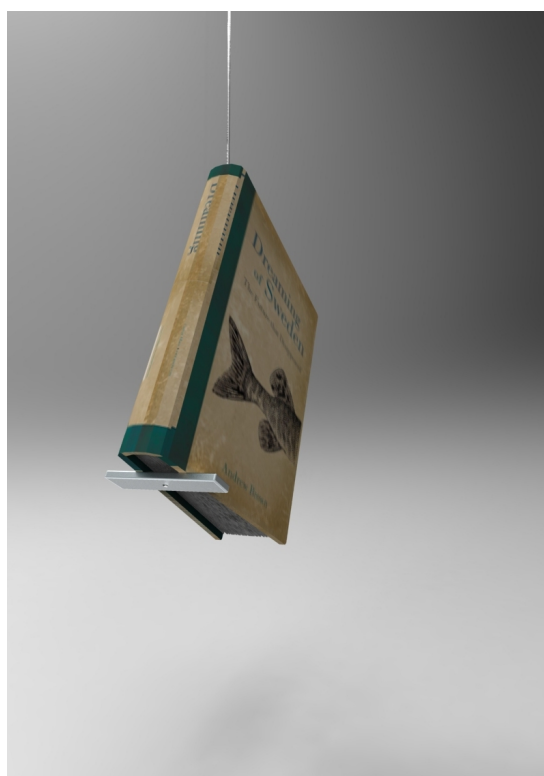

Obr. 17. Snímek z animovaného filmu *The Fantastic Flying Books of Mr. Morris Lessmore*

Ná základě těchto úvah jsem se rozhodla knihy v prostoru čítárny zavěsit a nechat čtenáře mezi nimi volně procházet. Výběr je tak zcela založen na náhodě a čtenář může objevit knihu, kterou by jinak záměrně nevyhledával, může objevit nové autory a nové obzory.

Obr. 18. Zavěšení knih - skici

Obr. 19. Varianty zavěšení knih - vizualizace

3 KONCEPČNÍ NÁVRH OBJEKTU

3.1 Koncepce

Celý projekt je rozvinutím idejí BookCrossingu a jeho cílem je vytvoření co nejlepšího prostředí pro knihy a pro čtenáře. Výsledným návrhem je v podstatě určitý typ stavby, který může být umístěn na jakémkoliv vhodném místě, třeba na volném prostranství v parku nebo v nevyužitém městském prostoru. Princip stavby a konstrukci jsem se snažila pojednat tak, aby byla přehledná a poměrně jednoduchá ke zhotovení.

V této práci jsem návrh čítárny pojala jako letní altánek, protože nejsem architekt a nemám dostatečné technické znalosti, abych mohla navrhnout architekturu splňující všechny stavební požadavky. Proto jsem návrh pojednala jako koncepci, která může být dále rozvíjena. Altánek tak může být dále přepracován a může se stát plnohodnotnou stavbou, která bude čtenářům sloužit po celý rok. I velikost objektu může být přizpůsobena konkrétnímu místu: jednou to může být malý altánek poskytující pouze několik míst pro čtení, intimní prostředí uprostřed parku; jindy se může rozrůst do větší, vícepodlažní stavby spojující více funkcí: čítárny, kavárny a místa pro pořádání přednášek nebo jiných příležitostných setkání.

3.2 Architektonické a dispoziční řešení

3.2.1 Forma objektu

Jedním z hlavních cílů návrhu bylo vytvoření poutavého a natolik netypického vzhledu stavby, aby upoutal pozornost kolemjdoucích a nalákal je ke vstupu dovnitř. Inspirací se staly stránky knihy. Altánek obklopují jakési „listy“, volně zavěšené na konstrukci. Návštěvníkovi mají navodit pocit, že vstupuje mezi stránky knihy, vstupuje do neznáma a vchází do příběhu. Pro dosažení iluze stránek jsou některé listy potištěné úryvky textů, příběhů, inspirativních myšlenek, kolemjdoucí se tak mohou začíst, aniž by vstoupili dovnitř altánku. Třeba je text zaujme natolik, že se rozhodnou vyhledat knihu a přečíst si ji celou.

Vstup dovnitř čítárny je chodbou mezi stránkami pomyslné knihy. Odtud se dostáváme do hlavního prostoru – kruhové místnosti plné poletujících knih. Exteriér a interiér jsou v určitém rozporu – zvenčí je stavba spíše krychlovitá, mírně zvlněná pohyblivými se listy, kdežto vevnitř je kruhová. Cílem bylo vytvořit jednak kontrast mezi prostorem vnitřním

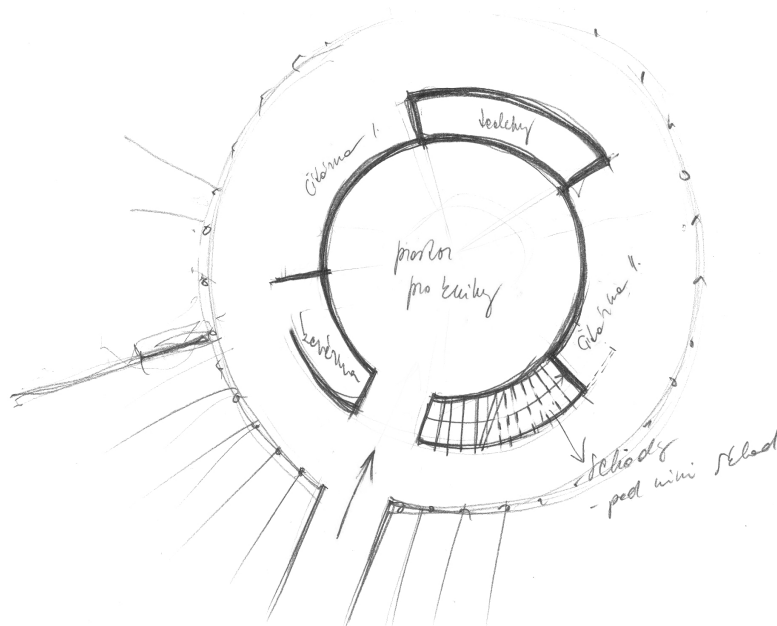
a vnějším, zároveň kruhová místnost nejlépe vyhovovala zvolené prezentaci knih. Knihy jsou tak v centru dění, jsou nejdůležitějším prvkem, zajímavým nejen jako nosník příběhů a myšlenek, ale jsou zajímavé i vizuálně, protože vytvářejí svého druhu instalaci.

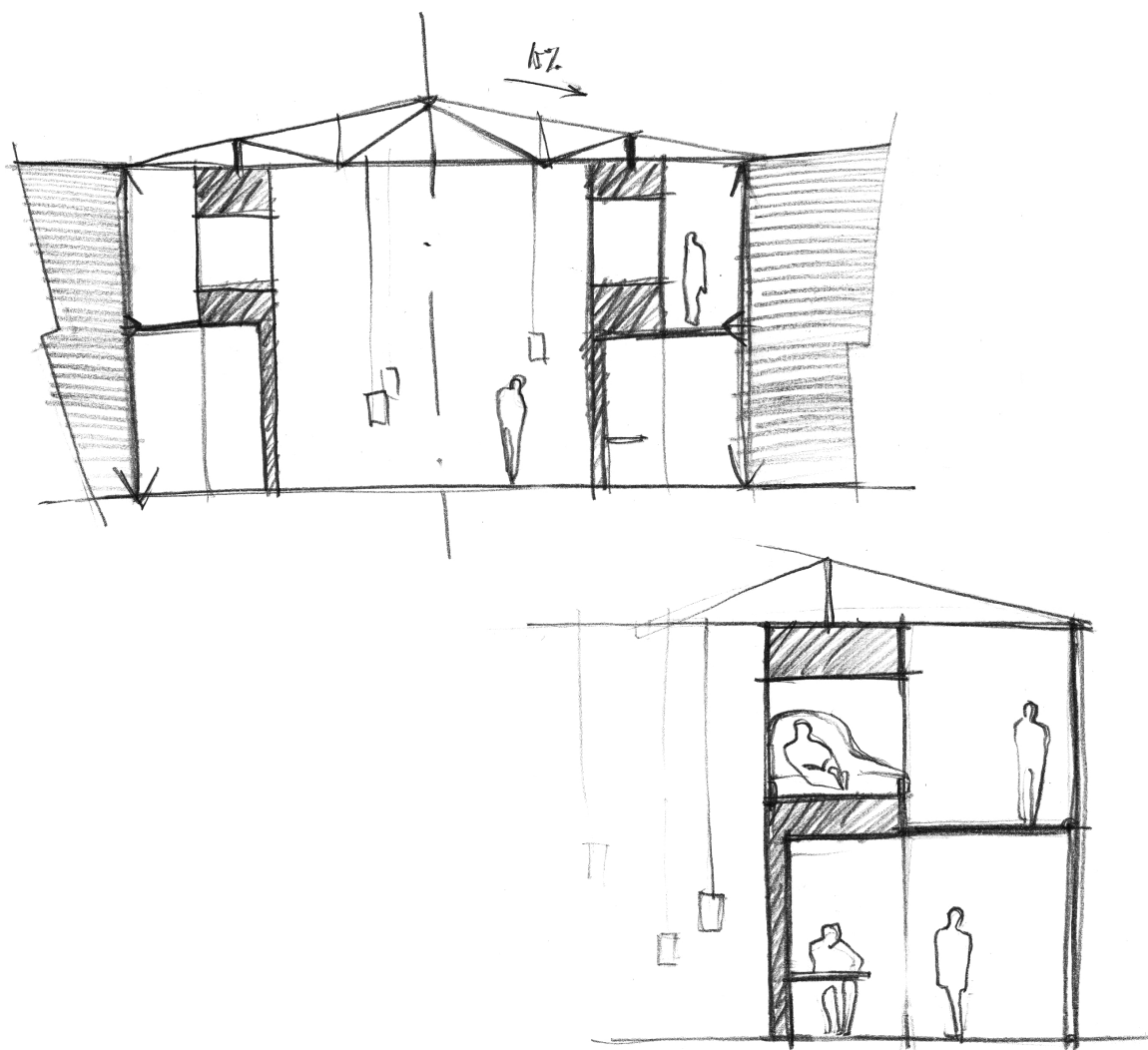
Obr. 20. Vstup mezi stránky knihy - inspirační grafika

3.2.2 Dispozice

Základní princip čítárny je jednoduchý: hlavní místnost vyplněná knihami je vymezena kruhovou zdí. V objemu této zdi se nacházejí všechny hlavní prvky interiéru: v přízemí čítárna s klasickými místy ke čtení, malá kavárna či přesněji kavárenský koutek, sanitární zařízení a technická místnost, dále schodiště vedoucí na ochoz v patře, odkud je přístup k dalším specifickým místům určeným ke čtení. Objekt je zastřešen skleněnou střechou, která je nesena sloupy. Zeď tedy neplní nosnou funkci, pouze vymezuje a odděluje jednotlivé prostory. Kolem této zdi, ve které se odehrává vše spjaté se čtením, vede chodba, oddělená od vnějšího okolí pouze lehkou, jemnou konstrukcí, na které jsou zavěšeny jednotlivé "stránky knihy". Z venku je tedy možno nahlédnout dovnitř čítárny skrze stránky, a naopak, z chodby nebo ochozu je možné dívat se na okolní svět skrze listy.

Obr. 21. Schéma dispozice objektu - půdorys

Obr. 22. Schéma - řez objektem a detail řezu

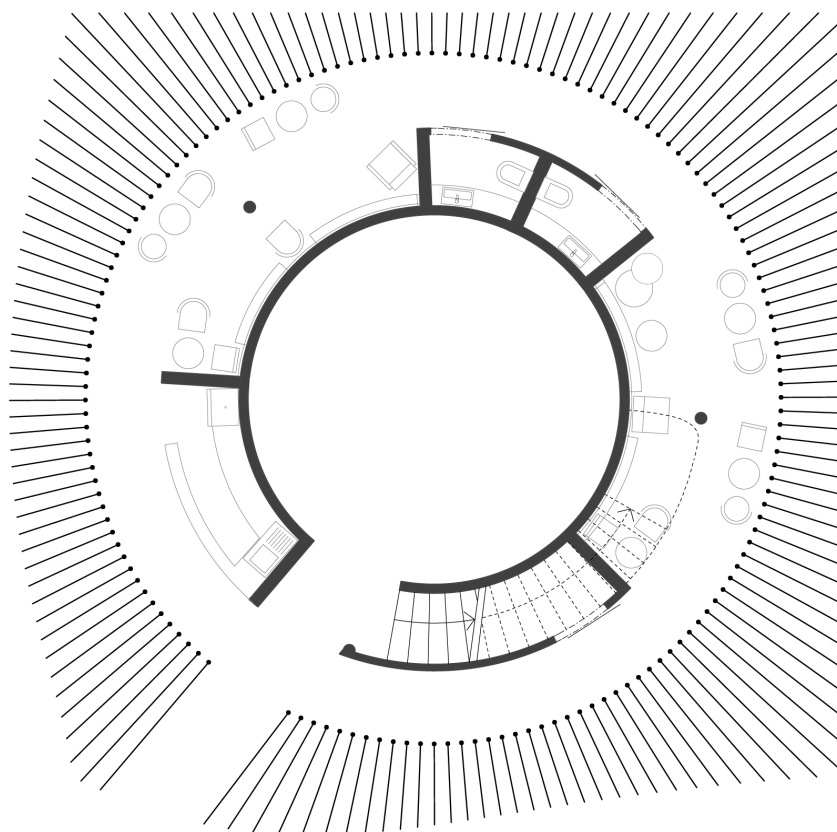
3.3 Konstrukční a materiálové řešení

3.3.1 Vnitřní konstrukce

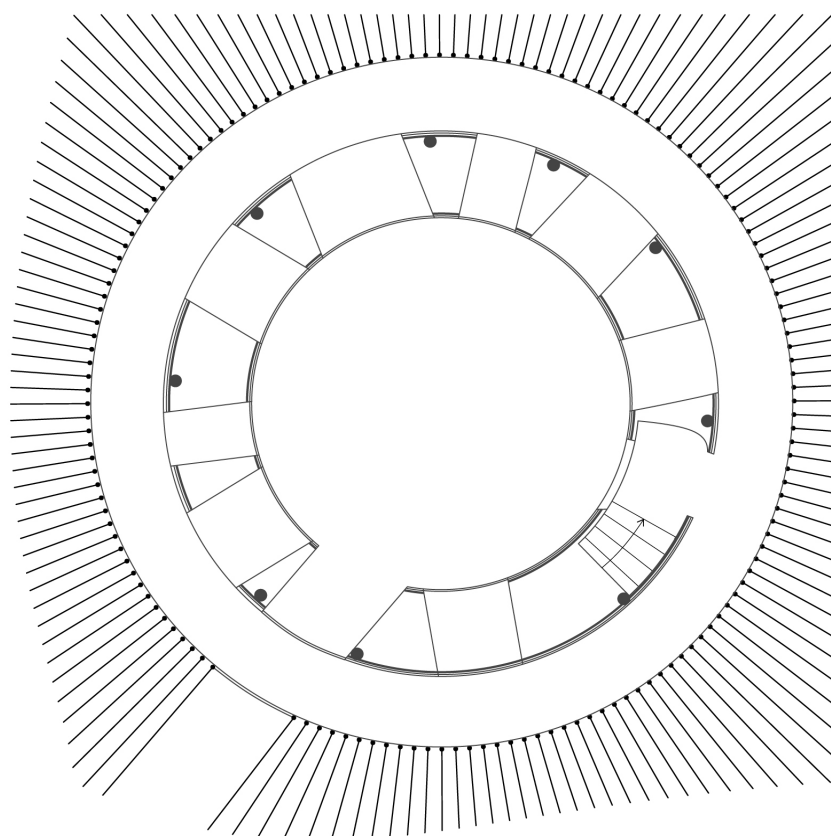
Prvotní návrh předpokládal použití mohutné betonové zdi, ve které by byly vyhloubeny pouze niky na čtení. V tomto případě by byla zeď hlavním nosným prvkem, který by zajistil stabilitu celé stavby, podpěru pro zastřešení a další navazující prvky. S postupným vývojem projektu se objevila myšlenka komplexnějšího řešení, které by propojilo více funkcí a vytvořilo víceúčelový prostor, který by lidem poskytl více než jen pouhý výklenek ve zdi.

Všechny tyto funkční části – kavárnu, čítárny, toalety a technickou místnost – jsem se rozhodla umístit do přízemí. Dole tedy bude probíhat veškerý provoz a rušnější pohyb, kdežto patro bude klidnou a tichou oázou čtenářů. Pro potřeby kavárny a čítáren dole bylo potřeba najít dostatečný prostor, zároveň jsem nechtěla, aby se tímto příliš zvětšily rozměry celého objektu, který by se pak lehce s konceptu altánku dostal do roviny velké a mohutné stavby. Proto jsem tyto prostory „vyhloubila“ v objemu kruhové zdi. Rázem se však změnil charakter konstrukce – zeď už nemohla plnit nosnou funkci, a mohutná betonová zeď v patře s vyhloubenými nikami musela být nahrazena lehkou, dutou stěnou.

Konstrukce vnitřní části objektu sestává ze sloupů, které jsou dle dispozice interiéru rozmístěny po vnějším i vnitřním obvodu kruhové zdi. Sloupy o průměru 180 mm na vnější straně plní hlavní nosnou funkci – na ně dosedá střecha, konstrukce se zavěšenými knihami, současně nesou dutou zeď v patře a ochoz spolu s tíhou osob, které se po něm pohybují. Kvůli zamezení horizontální deformace působené větrem je nutné ztužení, které je ukryto ve stěnách v přízemí, v patře jsou ztužidla ukrytá v duté zdi.

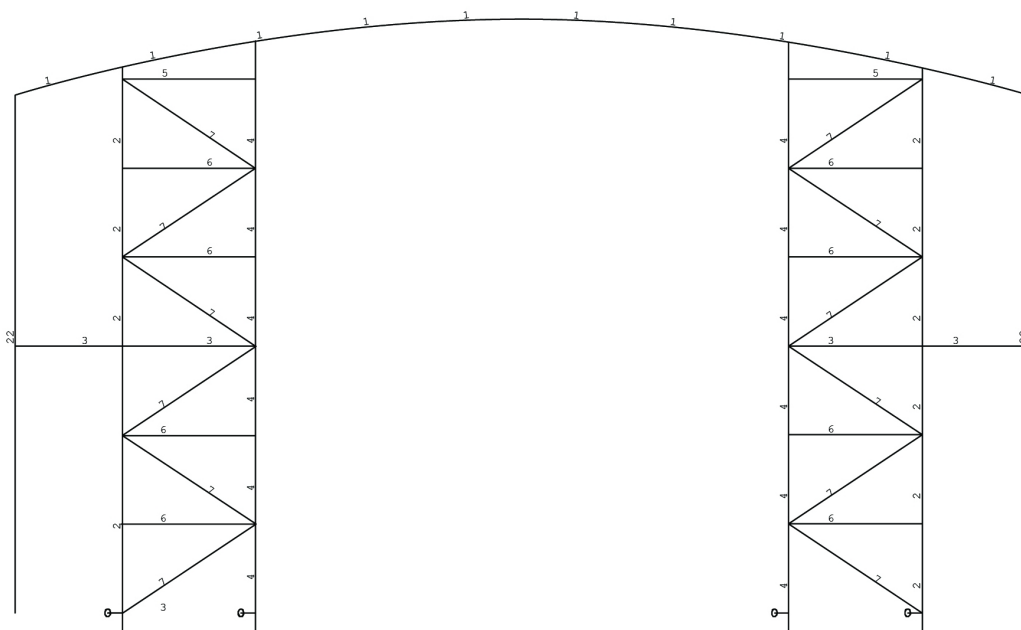

Obr. 23. Půdorys - přízemí

Obr. 24. Půdorys - 1. patro s rozmístěním sloupů

Konstrukci tvoří běžně používané ocelové tenkostěnné profily a trubky (Obr.25 a Tab. 1.). Všechny ostatní konstrukce (zastřešení a ochoz) vycházejí z rozvržení sloupů.

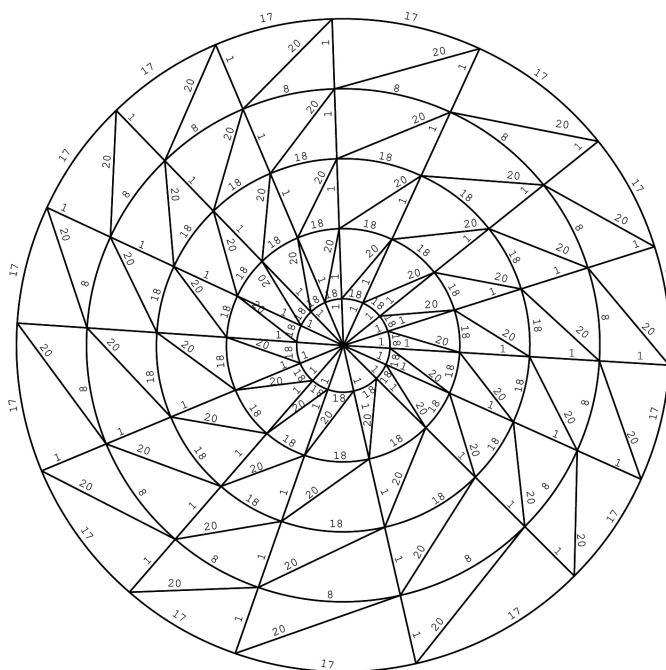
Obr. 25. Konstrukce - schéma

Tab. 1. Seznam použitých profilů - konstrukce

1	MSH 140 x 80 x 5.6
2	MSH 180 x 180 x 10.0
3	MSH 100 x 60 x 6.3
4	MSH 140 x 140 x 10.0
5	MSH 50 x 50 x 4.0
6	MSH 40 x 40 x 4.0
7	MSH 80 x 80 x 6.3
22	RO 44.5 x 4

3.3.2 Zastřešení

Objekt je zastřešen jednoduchou skleněnou kopulí, aby bylo co nejvíce využíváno denní světlo, které je pro čtení nejvhodnější. Výška kopule vychází z minimálního sklonu střechy 15%, který je nutný pro odvádění vody, zároveň je dostatečně nízká, aby nenarušovala celkovou formu a tvar objektu. Je tedy ryze funkčním prvkem. Konstrukce střechy sestává z ohýbaných ocelových tenkostěnných profilů různých průřezů (Obr. 26. a Tab. 2.) a dosedá na sloupy.

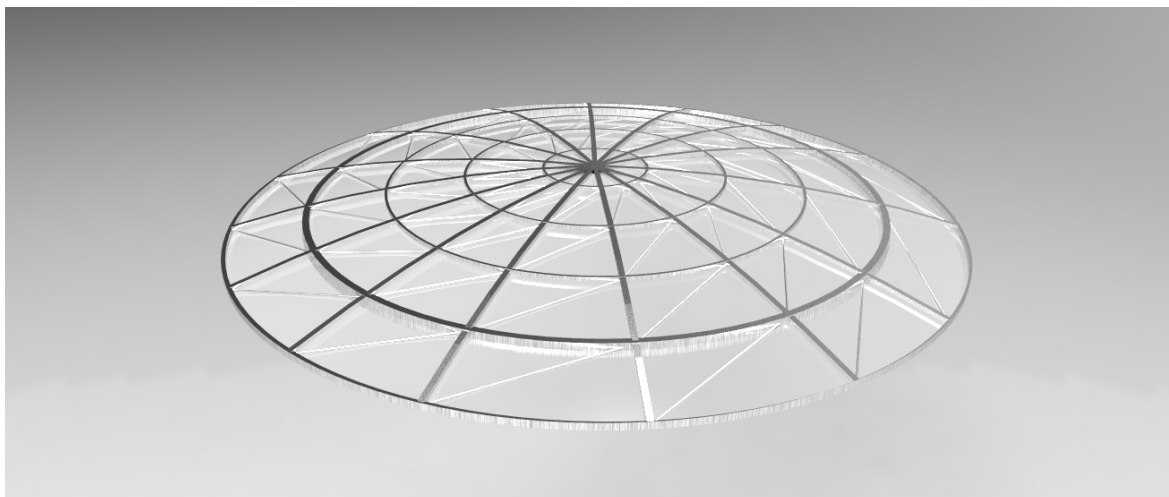
Obr. 26. Konstrukce střechy - schéma

Tab. 2. Seznam použitých profilů - střecha

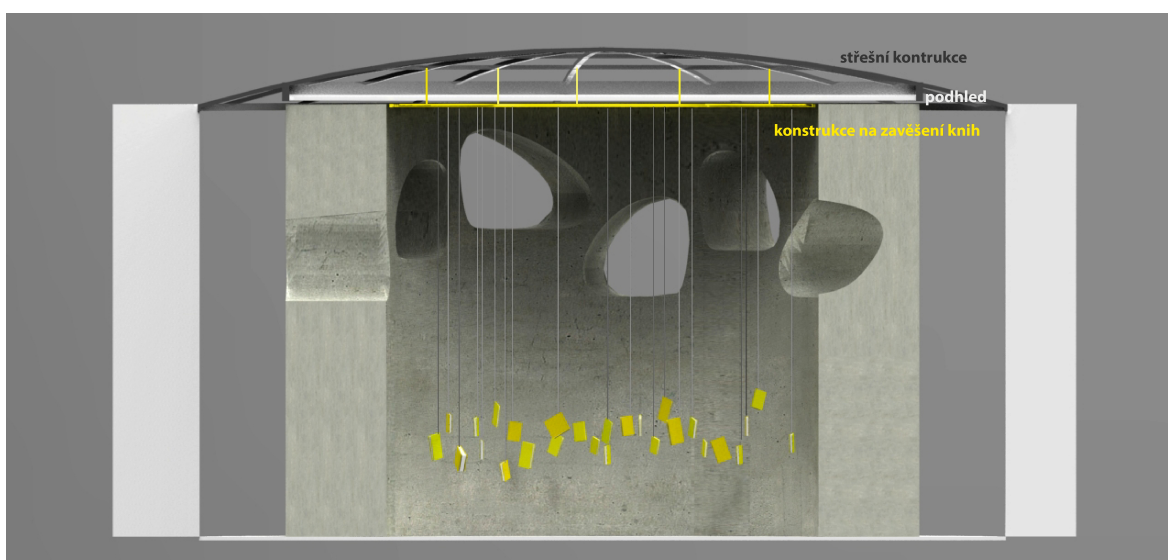
1	MSH 140 x 80 x 5.6
8	MSH 260 x 180 x 10.0
17	MSH 100 x 60 x 5
18	MSH 60 x 40 x 4
20	RO 31.8 x 2

V interiéru pohled na střechu kryje napínaný podhled. Tento podhled má jednak funkci estetickou, kdy zakrývá ocelovou konstrukci, která by jinak narušovala celkovou jednoduchost a čistotu prostoru, ve kterém mají být hlavním prvkem zavěšené knihy. Zároveň je nezbytná, aby nedocházelo k přehřívání objektu a k oslnění přímým slunečním světlem. Napínaný podhled nepropouští teplo a vytváří příjemné rozptýlené světlo, které je pro čtení ideální, zároveň je snadný na údržbu i montáž. V prostoru mezi střechou a podhledem pak mohou být instalována svítidla, která zajistí vhodné osvětlení ve večerních hodinách. I ta jsou zakryta a vizuálně nenarušují jednotný prostor.

Střešní konstrukce slouží zároveň k uchycení závěsného systému na knihy.

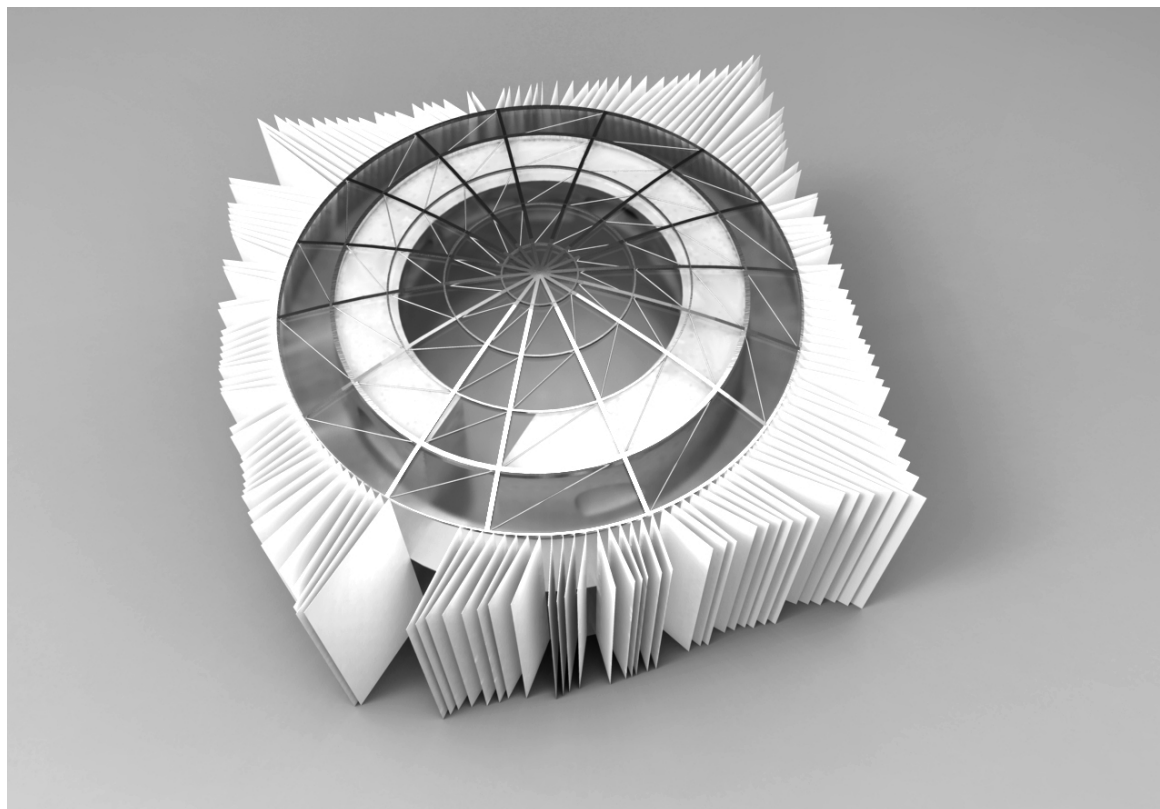
Obr. 27. Zastřešení - vizualizace

Obr. 28. Střešní konstrukce, podhled a konstrukce nesoucí zavěšené knihy - schéma

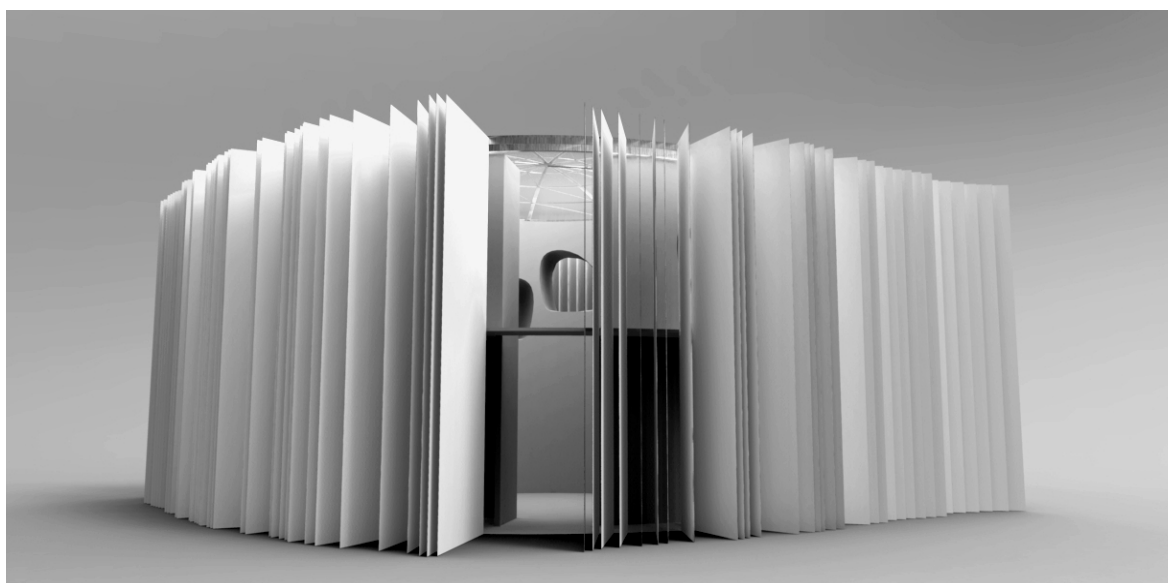
3.3.3 Vnější struktura

Vnější konstrukci objektu-altánu tvoří sloupky, na nichž jsou zavěšeny desky vytvářející strukturu papírových stránek knihy. Pouze tato vzdušná struktura odděluje interiér od exteriéru, prostory mezi sloupky a stránkami jsou volně otevřeny. Čtenář tak není ani venku, ani zcela uzavřen vevnitř a prostory jsou přirozeně větrány, zároveň stránky působí jako slunolamy a zabraňují pronikání přímého ostrého slunečního světla. Taky vstup je zcela volný, nejsou zde žádné dveře, příchozí vchází pouze mezi stránky.

Obr. 29. Vizualizace I

Tyto stránky jsou z dibondových desek - pevného a lehkého materiálu, který je tuhý, odolný proti korozi a nárazům, zároveň snadno opracovatelný a jednoduchý k upevnění. Dibond bývá standardně lakovaný na bílou barvu, je možné provedení speciálních dekorativních povrchových úprav. Jednotlivé desky nejsou pevně montované ke sloupkům, ale umožňují částečně otáčivý pohyb. Stránky knihy tak lze otáčet, vcházet mezi ně, pohrává si s nimi vítr a celá forma objektu se neustále mění.

Obr. 30. Vizualizace II

3.4 Prvky interiéru

3.4.1 Prostor pro knihy

Centrální kruhová místnost je určena pro to nejdůležitější – pro knihy. Její rozměry jsem se snažila odvodit tak, aby prostor nebyl ani příliš malý, ani příliš monumentální, aby se v něm člověk necítil ztracený v množství knih, ale zároveň poskytl prostor pro dostatečný počet svazků. Nakonec jsem zvolila průměr místnosti 6 metrů. Je to vzdálenost, na kterou se mohou lidé bez problému dorozumívat, aniž by museli zvyšovat hlas, což by mohlo rušit čtoucí v patře, zároveň odpovídá výšce stropu, která je taky 6 m a vychází z prostého rozdělení objektu na dvě podlaží, každé o výšce 3 m. Od tohoto centrálního prostoru se odvíjejí další části interiéru a nakonec i celkové proporce objektu.

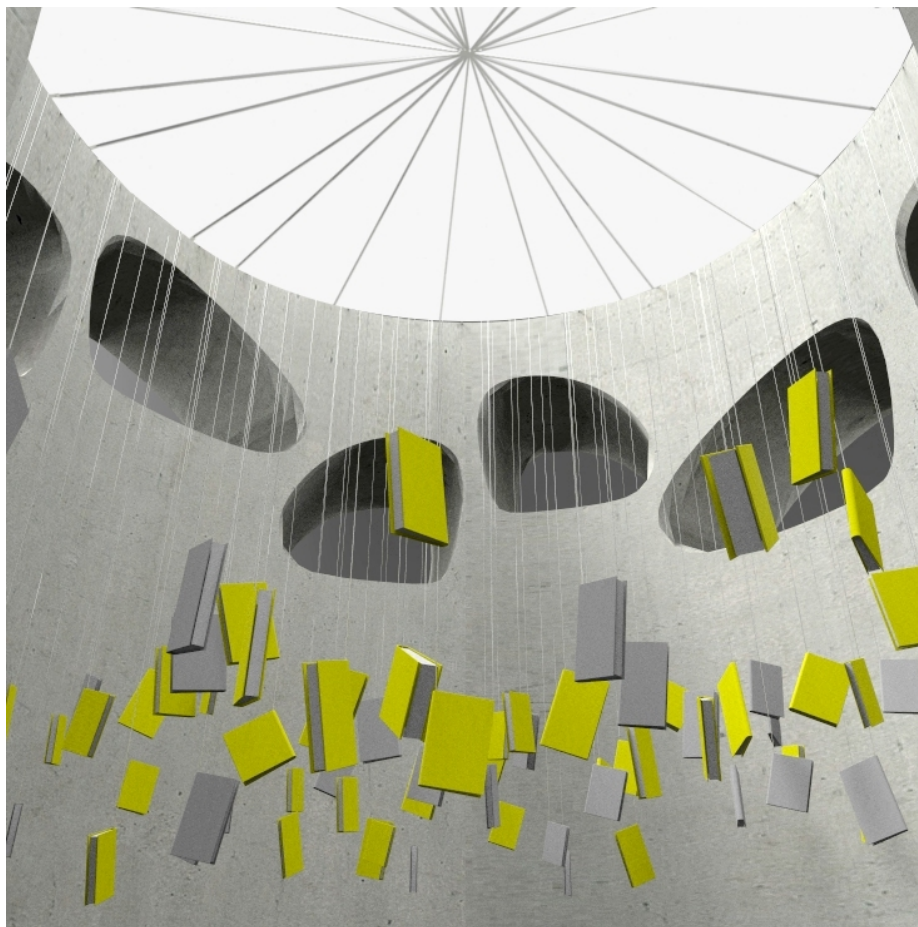
V tomto prostoru v úrovni očí a dosahu rukou přichozících jsou zavěšeny knihy. Systém jejich zavěšení je velice jednoduchý. Z jemné, nenápadné konstrukce, která je umístěna těsně pod podhledem a kterou nese střešní konstrukce, jsou svěšená ocelová lanka. Na konci každého lanka je upevněna destička, na které spočívá kniha. Po zavěšení se kniha mírně překlápí, její těžiště se posune a její tíha pak spočívá částečně na destičce a částečně je opřena o lanko. Tím je zajištěna stabilita, zároveň lze knihu velmi snadno sundat i umístit zpět na destičku. Tento systém jsem ověřila v praxi a jeho fungování jak pro malé lehké knihy, tak pro silnější svazky, dokládá Obr. 31.

Obr. 31. Systém zavěšení knih

Nad poletujícími knihami v úrovni druhého podlaží po obvodu kruhové zdi jsou vyvedeny niky určené pro čtenáře. Jednoduchý, téměř strohý prostor této kruhové místnosti je tak ozvláštněn a promodelován organickými tvary nik, a čtenáři, kteří se v nich usadí, se sami stanou oživujícím prvkem interiéru a barevným akcentem celku. To je jedním z důvodů, proč jsem jako materiál a dominantu celku volila beton. Chtěla jsem vytvořit prostor formálně co nejčistší, který by byl pouze pozadím pro děj odehrávající se vevnitř. Samotné

knihy a čtenáři jsou natolik barevným a různorodým prvkem, že neutrální šed' betonu dobře splňuje tuto roli. Zároveň jsem chtěla přiznat materiál, kdy v prvotním návrhu byla dominantou mohutná betonová zeď. Přestože jsem tento koncept změnila a použila ocelovou konstrukci a betonové příčky byly nutné pouze v přízemí, natolik jsem se s představou syrového betonového prostředí sžila, že jsem se rozhodla ponechat jej jako povrchovou úpravu zdi v podobě betonové stěrky.

Obr. 32. Pohled na strop s konstrukcí na zavěšení knih - vizualizace

Z hlediska funkčnosti je i na podlaze celého objektu použita cementová stěrka na betonovém podkladu, jaká je běžně používána v průmyslových objektech, a po provedení nezbytných povrchových úprav (bezbarvým polyuretanovým nátěrem, hloubkovou impregnací nebo voskem) je velmi pevná, houževnatá, chemicky odolná, otěruvzdorná, má dlouhou životnost a je snadná k údržbě a čištění. Zároveň je možné ji vyleštit do požadovaného stupně lesku a probarvit. V návrhu jsem zvolila cementovou stěrku probarvenou do bílé s částečným leskem, aby celek nepůsobil příliš šedě a jemně se prosvětloval.

Obr. 33. Centrální kruhová místnost s knihami - vizualizace

3.4.2 Schodiště a ochoz

Z centrální místnosti vede do druhého podlaží schodiště zdánlivě ukryté v objemu zdi, aby nebyla narušena cizím prvkem vizuální jednota kruhového prostoru s knihami. Výška a hloubka stupňů schodiště vychází ze vzorce daného normou. Do patra se tedy návštěvník dostane po 17 stupních o výšce 18 cm a hloubce 27 cm. Mírně stočené schodiště je po obou stranách uzavřeno zdmi, opatřeno madlem ve výšce 90 cm. Zeď oddělující schodiště od centrálního prostoru je prořezána otvory, které vycházejí z tvaru nik na čtení. Tato „okna“ poskytují průhled do kruhové místnosti, zároveň schodiště částečně osvětlují. Pro větší bezpečnost je schodiště dosvětleno uměle. Schodiště ukončuje podesta, ze které vede vchod na ochoz.

Ochoz vedoucí kolem kruhové zdi k nikám na čtení je z mléčného skla, tak aby se světlo pronikající prosklenou střešou dostalo i do čítáren v přízemí, zároveň aby se lidé při chůzi cítili pohodlně (procházet se po čirém skle ve výšce tří metrů nad zemí by pro většinu lidí bylo spíše odstrašující). Skleněné tabule ochozu jsou umístěny na kovové konstrukci, která z jedné strany dosedá na sloupy u zdi, z druhé na vnější konstrukci.

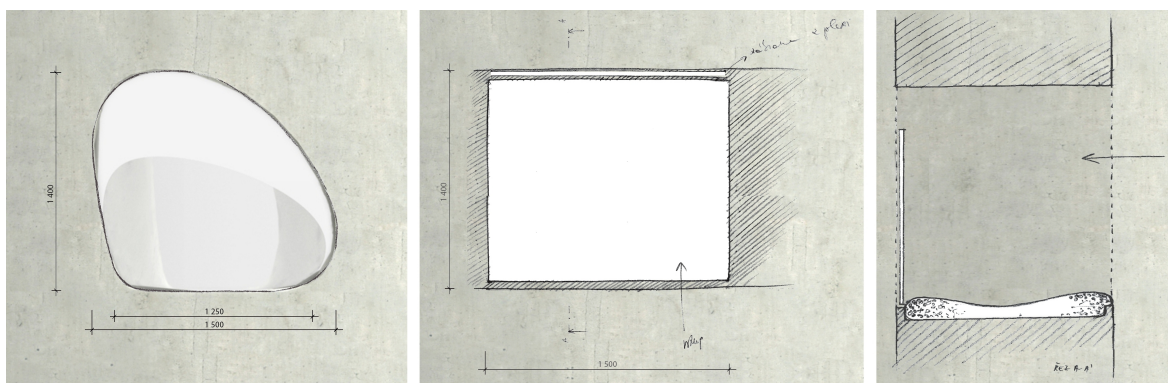
Obr. 34. Schodiště - pohled z centrální kruhové místnosti – vizualizace I

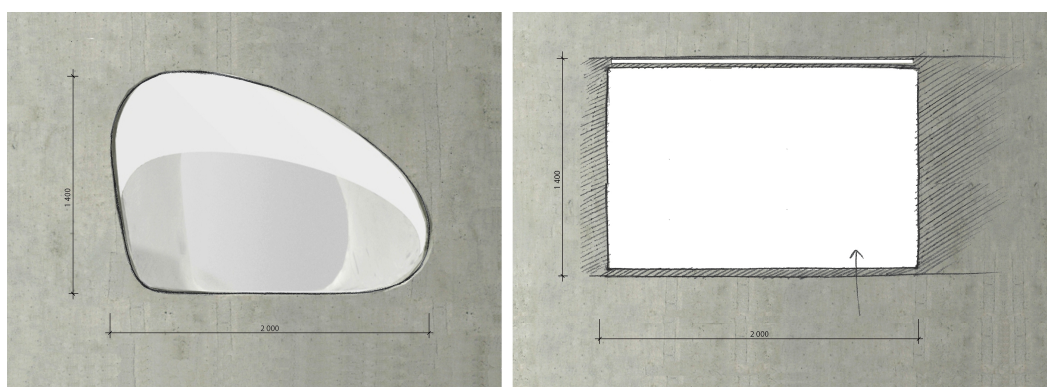
Obr. 35. Schodiště – vizualizace II

3.4.3 Místa ke čtení v patře

Z ochozu jsou přístupná specifická místa ke čtení v nikách. Čtenář má na výběr ze dvou typů nik: větší, ve kterých lze pohodlně ležet, nebo menší určená k sezení. Šířka nik vychází z dispozice přízemí, má tedy 140 cm, a poskytne prostorný úkryt pro jednu i dvě osoby. Niky se nacházejí v různých výškách, jednak protože je tak lépe využitý prostor a do zdi se vejde více míst, zároveň bude zejména pro mladší čtenáře atraktivní vyšplhat se na vyšší místo a zajistit si ještě větší soukromí, svoji skrýš. Jelikož jsou niky vyvedeny skrz naskrz zdi, umožňují čtenářům pohled do centrální místnosti s knihami a přehled o dění dole. Sedí si na výši ve svém soukromém čtenářském koutku, doslova povzneseni nade vše.

Obr. 36. Nika na čtení menší - pohled, půdorys a řez

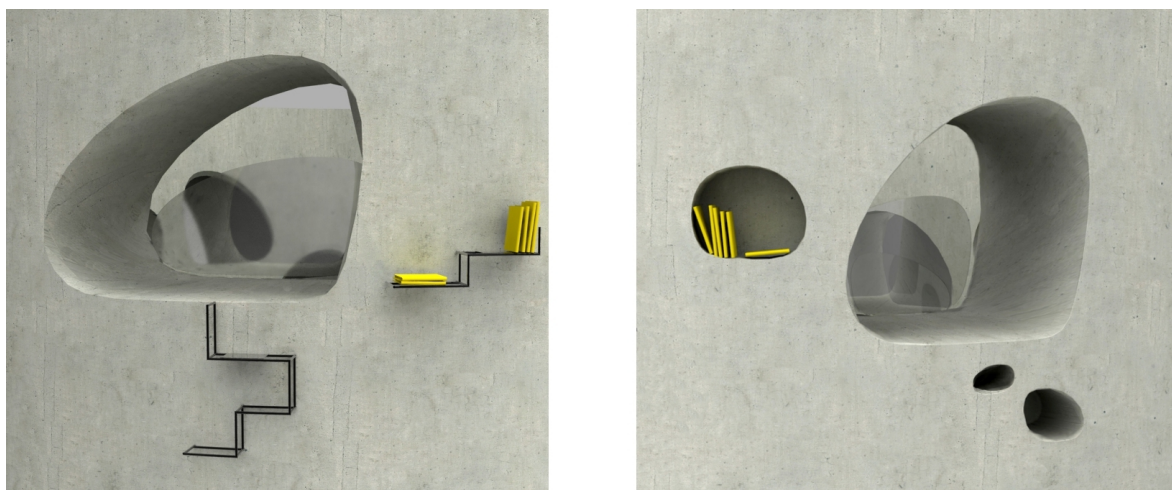

Obr. 37. Nika na čtení větší - podhled a půdorys

Niky jsou ze strany kruhové místnosti opatřeny zábranou z plexiskla, aby se zabránilo pádu. Vevnitř je umístěn sedací vak – pytel vyplněný polystyrenovými kuličkami, který je měkký, pohodlný a ergonomicky přizpůsobivý. Vytvaruje se podle těla a zajistí komfort v jakékoliv čtecí pozici. Sedací vaky mají mnoho výhod: jsou antialergické, mají nízkou

hmotnost a také se s nimi snadno manipuluje, potah nepropouští vodu a je omyvatelný, tedy snadný na údržbu. Na trhu je mnoho firem vyrábějících tyto vaky, ale samotná výroba pytle je velice snadná a může být zhotovena přímo na míru do jednotlivých nik.

Každá nika je vybavená zabudovaným bodovým světlem, které si může čtenář regulovat dle svých potřeb. V patře jsou rovněž další místa pro odkládání knih.

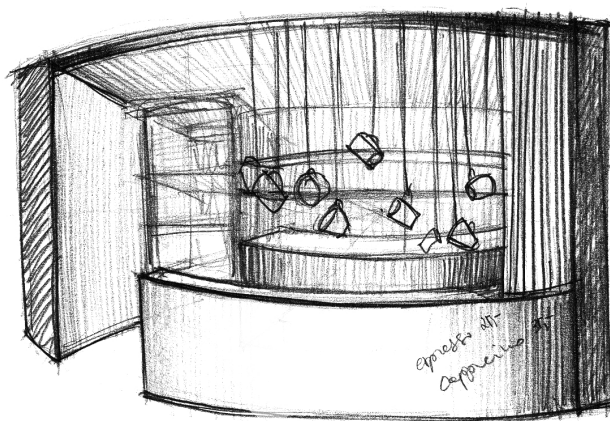
Obr. 38. Vstup do výše umístěných nik a místa pro odkládání knih - varianty

Obr. 39. Místa ke čtení v patře - vizualizace

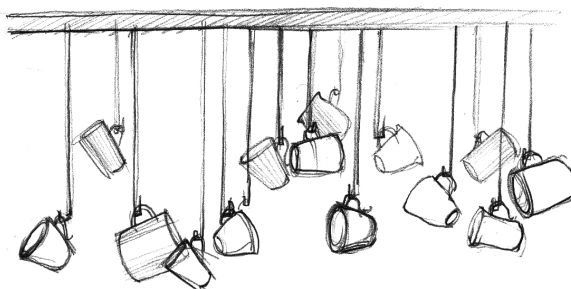
3.4.4 Kavárenský koutek

V přízemí v blízkosti vchodu je po levé straně umístěn malý kavárenský koutek, jelikož ke knize kafe nebo šálek čaje prostě patří. Kavárna je navržena minimalisticky, tak aby poskytla opravdu jen to nezbytné, co je k přípravě kávy nebo jiného nápoje nutné. Předpokládá přítomnost jednoho zaměstnance, který by zároveň mohl dohlédnout na celý objekt.

Obr. 40. Návrh kavárenského koutu

Pracovní prostor kavárny je minimální, jelikož vychází z celkové dispozice objektu, přesto by měl být pro provoz čítárny dostačující. Kavárenský koutek tvoří pracovní deska ve tvaru písmene L, která poskytne dostatečné místo pro profesionální kávovar standardních rozměrů, pracovní plochu pro přípravu a místo pro umývání a odkládání nádobí. Pod deskou jsou skříňky poskytující úložný prostor pro všechny kavárenské potřeby, zavírané z důvodů omezeného prostoru posuvnými dvířky. Nad pracovní deskou je umístěna polička, na kterou mohou být odkládány skleničky, talířky a ostatní nádobí, se kterým se neustále manipuluje, nad poličkou je další skříňka uzamčená dvířky. Pracovní plochu pak uzavírá chladicí vitrina, která je umístěna tak, aby na ni zákazník viděl a měl přehled o nabízených chlazených nápojích nebo případném dortíku ke kafi. Tento „pracovní prostor“ odděluje úzký barový pult.

Obr. 41. Zavěšené hrníčky

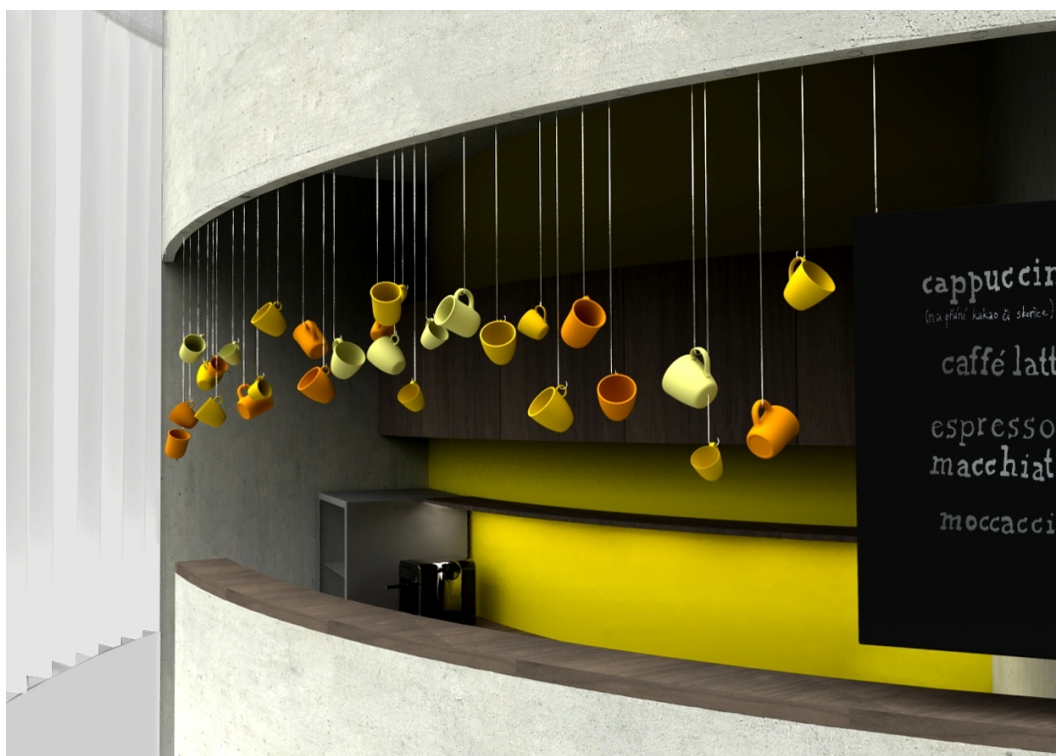
Zařízení kavárny je jednoduché a nenápadné, pro ozvláštění jsem navrhla pouze jeden detail – nad barovým pultem jsou připevněny háčky, na které lze zavěšovat hrníčky. Vytvářejí barevný a hravý akcent, zároveň navazují na knihy zavěšené v hlavním prostoru. Jsou i funkční – baristovi jsou ihned po ruce a zákazník si může vybrat hrníček dle svého gusta. Celek uzavírá tabule po straně, taktéž zavěšená na háčcích. Na tabuli může být vypsána aktuální nabídka kavárny, která zároveň alespoň částečně zakryje pohled na dřez a často nevzhlednou hromadu špinavého nádobí.

Obr. 42. Kavárnský koutek - vizualizace I

Jako materiál skříněk, poliček a desky barového pultu jsem zvolila dřevo, které doplňuje syrovost betonu a prostor se stává příjemnější, teplejší a více domácký. Tuto kombinaci materiálů jsem použila i v dalších prostorách v přízemí, aby byla zachována jednota celého návrhu. Pro oživení a projasnění malého prostoru kavárenského koutu je zadní stěna natřena zářivou žlutou barvou.

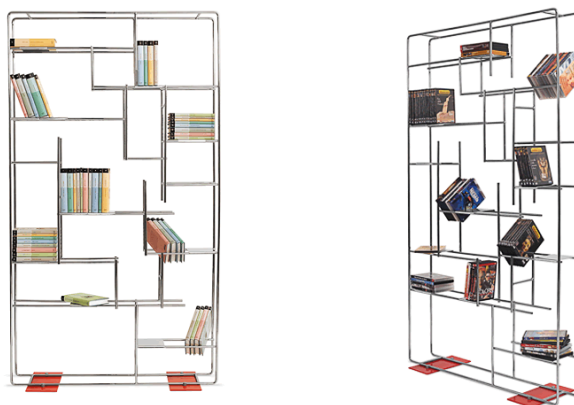
Osvětlení kavárny je zabudováno v podhledu, pracovní plochu dodatečně osvětluje světlo upevněné pod poličkou a spíše dekorativní funkci má osvětlení nad barem ve formě bodových světel zapuštěných v zídce nad barovým pultem.

Obr. 43. Kavárenský koutek - vizualizace II

3.4.5 Čítárny

V objektu se nacházejí dvě malé čítárny klasického typu, tedy místnosti se stolky a místy k sezení různých typů: židle, křesla, stoličky, aby si každý mohl vybrat takové, na kterém se mu nejlépe sedí a čte. V čítárnách jsou k zadním stěnám připevněny police na knihy vzorované na designu regálu OCEAN italské značky Dal Segno, který se skládá pouze z kovové konstrukce vytvářející zajímavou kompozici křivek. Kniha uložená v takovémto regálu nestojí na ploše jako na klasické polici, ale opírá se pouze o dvě rovnoběžné kovové trubky nebo je mezi ně zaklesnuta. Takové řešení ideálně vyhovuje prostoru čítárny, kde zeď sleduje centrální kruhovou místnost a je zaoblená. Zároveň jsou police v čítárnách vhodným místem, kde se mohou účastníci bookcrossingové výměny knih domluvit na předání konkrétního titulu, zanechat ho zde a místo označit. V hlavní místnosti mezi zavěšenými knihami by se takovou konkrétní výměnu dalo uskutečnit stěží. Pro snadné označení místa s knihou je zeď natřena černou barvou, na které lze psát křídou. Čtenáři tak na zdech mohou zanechávat vzkazy, vypisovat zajímavé úryvky z knih, značit tituly, autory,... Kovové trubky plnící funkci polic na knihy jsou pak výhodné i z hlediska údržby, protože umožňují popsanou zeď za nimi jednoduše umýt.

Obr. 44. Regál na knihy OCEAN, Dal Segno

Materiály a barevnost čítáren vychází z celkové koncepce interiéru, opět se zde objevuje pohledový beton, dřevo je zastoupeno jako materiál mobiliáře, dominantou je pak černá zeď, která se postupem času bude zaplňovat poznámkami čtenářů, a kovové police, které se na pozadí tmavé zdi téměř ztrácejí a do popředí se opět dostávají knihy. Jelikož jsou zde umístěny různé typy židlí a křesel, sjednotila jsem je alespoň barevně - sedací nábytek je natřený žlutou barvou, a tím oživuje interiér.

Obr. 45. Čítárna - vizualizace I

Každé místo určené ke čtení je osvětleno stropní nebo stojací lampou, kterou si čtenář může rozsvítit sám dle svých potřeb jednoduše zatažením za šňůrku vypínače. Večer bude čítárna v přítmí, pouze jednotlivé lampy budou osvětlovat místa a čtenáře s knihou pod nimi.

Obr. 46. Čítárna - vizualizace II

Obr. 47. Čítárna - vizualizace III

Obr. 48. Místa ke čtení v čítárnách - vizualizace

3.4.6 Toalety a technická místnost

V přízemí se nachází i nezbytné sanitární zařízení a technická místnost neboli malý sklad. Toalety jsou umístěny vzadu objektu mezi čítárnami, pro sklad je využito místo pod schodištěm. Přístup do těchto místností umožňují posuvné dveře, které jsou do poměrně úzkého prostoru chodby vhodnější.

Obr. 49. Posuvné dveře - vizualizace

Sanitární zařízení je rozděleno na toaletu dámskou a pánskou dle norem a je zde pouze to nejnnutnější: záchodová mísa, umývadlo, zrcadlo, zásobník na hygienické utěrky, odpadkový koš a samozřejmě knihy.

Materiály opět dodržují koncepci přízemí: betonové zdi, dřevěná police, na které je umístěno umývadlo, pod ní polička z kovových trubek s tmavým zásobníkem na papírové ručníky a odpadkový koš, které se na pozadí černé zdi vizuálně ztrácejí. Zrcadlo nad umývadlem odkazuje svým tvarem na „čtecí niky“ v patře. Na tento organický tvar jsem chtěla upozornit, proto je ostatní zařízení v jednoduché kubické formě.

Toalety jsou osvětleny bodovými světly ukrytými v podhledu.

Obr. 50. Toalety - vizualizace

3.4.7 Uzavření a zazimování objektu

Celý návrh je koncipován jako altánek, který je částečně otevřený, může tedy v našich podmínkách sloužit pouze v určitém období. Po sezóně s příchodem chladného počasí nebude využíván, proto je nezbytné jej alespoň částečně uzamknout a zazimovat. Mobiliář by mohl být umístěn v přízemí v prostorách čítáren vymezených zdmi, následně by tyto místnosti spolu s kavárenským koutem mohly být uzamčeny kovovou uzavírací roletou.

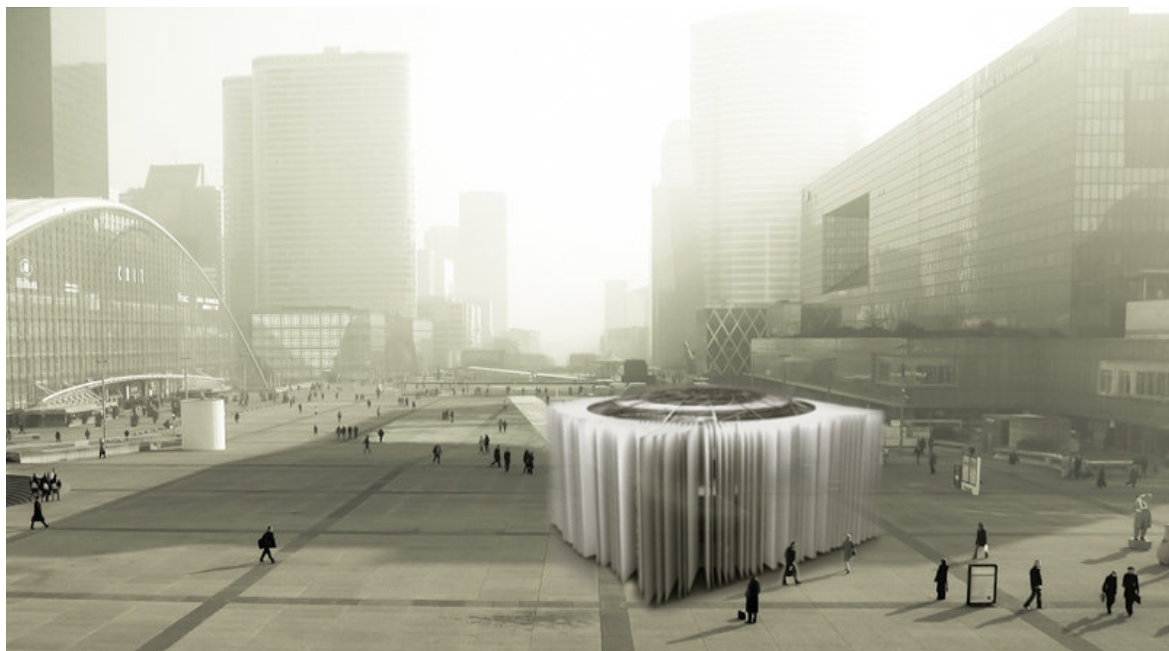
3.5 Vizualizace objektu

Obr. 51. Čítárna v parku - vizualizace I

Obr. 52. Čítárna v parku - vizualizace II

Obr. 53. Čítárna v městském prostoru - vizualizace I

Obr. 54. Čítárna v městském prostoru - vizualizace II

ZÁVĚR

Ať už se o knihách vyjadřujeme jakkoliv - velkolepě jako Seneca, který knihu považoval za *základ poznání, učitele věků a vládce království ducha*, nebo je pro nás prostě *skvělou náhradou za přemýšlení* (A. Phelps), je zřejmé, že něco na těch knihách prostě je. Něco kouzelného a trochu tajemného, kdy *otevřít knihu znamená vejít v nejdůvěrnější styk s lidskou duší a nejmocněji pronikat do jejich hlubin* (J. W. Goethe).

Cílem této práce byla propagace knih a čtení prostřednictvím návrhu specifického typu stavby určeného pro čtenáře a pro knihy. Tento projekt navazuje na myšlenku BookCrossingu, tedy volnou výměnu knih mezi čtenáři, a je koncepcí, kterou by bylo možné dále rozvíjet v nespočetných variantách a modifikacích. Východiskem návrhu byly teoretické úvahy zkoumající proces četby a její vliv na čtenáře (které mě ještě více upevnily v názoru, že čtení je nesmírně hodnotné a obohacující), dále analýza čtenáře a různých čtenářských zvyků, především pak vlastní představy o tom, jak by měl vypadat ideální prostor pro příjemné počtení.

Doufám, že se mi v této práci podařilo alespoň částečně dostát vytyčeným cílům a navrhnout prostor, ve kterém si každý čtenář přijde na své. A přestože je realizace takovéto stavby dosti utopická, snad se mi podařilo navrhnout alespoň několik prvků, které by mohly oslovit čtenáře (i nečtenáře) a bylo by možné včlenit je do života.

Závěrem zbývá parafrázovat J. Fučíka: *Lidé, čtěte!*

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] MANGUEL, Alberto. *Dějiny čtení*. Vyd. 1. Překlad Olga Trávníčková. Brno: Host, 2007, 480 s. Teoretická knihovna, 18. ISBN 978-807-2942-312.
- [2] *Čtení*. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-05-02]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cten%C3%AD>
- [3] CARRIÈRE, Jean-Claude, Umberto ECO a Jean-Philippe de TONNAC. *Knih se jen tak nezavíme*. Vyd. 1. Praha: Argo, 2010, 237 s. ISBN 978-802-5702-666.
- [4] PAVLÁT, Leo. *Tajemství knihy*. Praha: Albatros, 1982, 205 s.
- [5] NAKONEČNÝ, Milan. *Psychologie čtenáře*. Praha: ÚDA/ Kmen, 1965.
- [6] HYHLÍK, František. *Psychologie čtenáře*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladatelství, 1962.
- [7] TRÁVNÍČEK, Jiří. *Čtenáři a internauti: obyvatelé České republiky a jejich vztah ke čtení (2010)*. Vyd. 1. Brno: Host, 2011, 191 s. ISBN 978-807-0505-991.
- [8] CHALOUPKA, Otakar. *Takoví jsme my, čeští čtenáři*. Praha: Adonai, 2002, 154 p. ISBN 80-865-0053-5.
- [9] *Bookcrossing.com* [online]. 2010 [cit. 2013-05-02]. Dostupné z: <http://www.bookcrossing.com/>
- [10] Bookcrossing aneb Knižní dobrodružství. In: RUBEŠOVÁ, Lucie. *Studentpoint.cz* [online]. 2011 [cit. 2013-05-02]. Dostupné z: http://www.studentpoint.cz/236-stars-clanky/3642-bookcrossing-aneb-knizni-dobrodruzstvi/#.UYItirV7K_h
- [11] Vennesla Library and Cultural Centre by Helen & Hard Architects. In: <Http://www.dezeen.com/> [online]. 2012 [cit. 2013-05-02]. Dostupné z: <http://www.dezeen.com/2012/08/01/vennesla-library-and-cultural-centre-by-helen-hard-architects/>
- [12] The red thread New central library in Hjørring. In: SØNDERGAARD, Børge. <Http://slq.nu/> [online]. 2008 [cit. 2013-05-02]. Dostupné z: <http://slq.nu/?article=denmark-the-red-thread-new-central-library-in-hjorring>
- [13] Biblioteka w plenerze. In: <Http://palapa.pl/> [online]. 2011 [cit. 2013-05-02]. Dostupné z: <http://palapa.pl/artykuly,401,1,architektura-biblioteka-w-plenerze.html>

- [14] Open Air Library / KARO Architekten. In: *Http://www.archdaily.com/* [online]. 2009 [cit. 2013-05-02]. Dostupné z: <http://www.archdaily.com/39417/open-air-library-karo-architekten/>
- [15] Knihovna v zahradě. *Www.mjolk.cz* [online]. 2010 [cit. 2013-05-02]. Dostupné z: <http://www.mjolk.cz/knihovna-v-zahrade>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Atd.	A tak dále
Obr.	Obrázek
Tab.	Tabulka
Vs.	Versus

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1. Bookcrossing.....	24
Obr. 2. Bookcrossingové zóny v Miláně, New Yorku a Poznani.....	25
Obr. 3. Vennesla Library and Cultural Centre, Helen & Hard Architects.....	27
Obr. 4. Hjørring Central Library, Bosch & Fjord.....	28
Obr. 5. Open Air Library, KARO Architekten.....	28
Obr. 6. Knihovna v zahradě, Mjölkl arkitekti.....	29
Obr. 7. Inspirace – struktura stránek papíru.....	32
Obr. 8. Inspirace - zkoumání struktury a tvarových možností stránek papíru.....	33
Obr. 9. Hledání tvaru.....	33
Obr. 10. Čítárna - první návrh.....	34
Obr. 11. Kresebná analýza čtenářských zvyků.....	34
Obr. 12. Varianty míst ke čtení - první návrhy.....	35
Obr. 13. Níky vyhloubené ve zdi – vizualizace prvních návrhů.....	36
Obr. 14. Finální návrh třech typů míst ke čtení.....	36
Obr. 15. Sedací vak.....	37
Obr. 16. Nika ke čtení - vizualizace.....	37
Obr. 17. Snímek z animovaného filmu The Fantastic Flying Books	38
Obr. 18. Zavěšení knih - skici.....	39
Obr. 19. Varianty zavěšení knih - vizualizace.....	39
Obr. 20. Vstup mezi stránky knihy - inspirační grafika.....	41
Obr. 21. Schéma dispozice objektu - půdorys.....	42
Obr. 22. Schéma - řez objektem a detail řezu.....	42
Obr. 23. Půdorys - přízemí.....	44
Obr. 24. Půdorys - 1. patro s rozmístěním sloupů.....	44
Obr. 25. Konstrukce - schéma.....	45
Obr. 26. Konstrukce střechy - schéma.....	46
Obr. 27. Zastřešení - vizualizace.....	47
Obr. 28. Střešní konstrukce, pohled a konstrukce nosoucí zavěšené knihy - schéma.....	47
Obr. 29. Vizualizace I.....	48
Obr. 30. Vizualizace II.....	48
Obr. 31. Systém zavěšení knih.....	49
Obr. 32. Pohled na strop s konstrukcí na zavěšení knih - vizualizace.....	50
Obr. 33. Centrální kruhová místnost s knihami - vizualizace.....	51

Obr. 34. Schodiště - pohled z centrální kruhové místnosti – vizualizace I.....	52
Obr. 35. Schodiště – vizualizace II.....	52
Obr. 36. Nika na čtení menší - pohled, půdorys a řez.....	53
Obr. 37. Nika na čtení větší - podhled a půdorys.....	53
Obr. 38. Vstup do výše umístěných nik a místa pro odkládání knih - varianty.....	54
Obr. 39. Místa ke čtení v patře - vizualizace.....	54
Obr. 40. Návrh kavárenského koutu.....	55
Obr. 41. Zavěšené hrníčky.....	55
Obr. 42. Kavárnský koutek - vizualizace I.....	56
Obr. 43. Kavárnský koutek - vizualizace II.....	57
Obr. 44. Regál na knihy OCEAN, Dal Segno.....	58
Obr. 45. Čítárna - vizualizace I.....	58
Obr. 46. Čítárna - vizualizace II.....	59
Obr. 47. Čítárna - vizualizace III.....	59
Obr. 48. Místa ke čtení v čítárnách - vizualizace.....	60
Obr. 49. Posuvné dveře - vizualizace.....	60
Obr. 50. Toalety - vizualizace.....	61
Obr. 51. Čítárna v parku - vizualizace I.....	63
Obr. 52. Čítárna v parku - vizualizace II.....	63
Obr. 53. Čítárna v městském prostoru - vizualizace I.....	64
Obr. 54. Čítárna v městském prostoru - vizualizace II.....	64

SEZNAM TABULEK

Tab. 1. Seznam použitých profilů - konstrukce.....	43
Tab. 2. Seznam použitých profilů - střecha.....	44

SEZNAM PŘÍLOH

Portfolio formátu A3

